

(סב) כל דבר שמקריבין לה בין (סג) בשר (סד) בין שאר אוכלין (סה) ומשקין (סו) הכל (סז) כנבילה (סח) שהכתוב קראן זבחי מתים. ואף על פי שאין תקרובת עבודה זרה

ביאורי הלכה

דתקרובת מטמאה אפילו בבי' חללי יחיס. ולא דמיא לע"ז ענמה דאניה מטמאה אלא בשלמותה וכפשיטות ל' רבנו לעיל ה"ב וכמו שכתבו הבטור שור והחזו"א שהבאנו בטו"ד ס"ק ט"ו. ונראה ראייה מהא דאמרין בפסחים ע"ג א' דהשוהט נבלה בחוץ לע"ז ביו"ט לוקה והקשו בגמ' מאי תיקן וכחצו התוס' דלא תיקן מנבילה דהא מטמא משום תקרובת. ולכאורה י"ל ע' דהא אכתי תיקן לענין שאינו מטמא אלא חיות שלם משא"כ אם היתה נבלה היה מטמא אפילו בבי' חללי נבלה. ומוכח דבתקרובת ה"ז מטמא אפילו בבי' חללי יחיס כנבלה ענמה וכל הכות שבו הוא רק שיעורא ולא דכל הטומאה היא בכוח. ומכאן יש להוכיח גם מה שכתבנו בטו"ד דתקרובת מטמא לאברים דאל"כ נימא דתיקן להוציא מידי טומאה לאברים ואם לא יהיה שלם יהיה טהור משא"כ כנבלה:

טעם ודעת

ואפילו אם לא הקריב לה אלא פחות מכזית הרי זה מנטרף עם פחות מכזית אחר לטמא. אם הסיט מקצת מהכזית טמא כדלעיל פ"א ה"א סק"ב לענין נבלה וחלי זית נבלה וחלי זית תקרובת (עט) מנטרפין דשיעורן וטומאתן שוה: (סב) כל דבר שמקריבין לה בין בשר בין שאר אוכלין ומשקין. ובשר (פ) הנקרב בפנים בכל גווי טמא. אבל שאר אוכלין ומשקין מהמינים שאינם נקריבים בפנים טמאים רק אם הקריבין דרך זריקה המשתברת ועיין יו"ד סי' קל"ט ס"ג: (סג) בשר. ובהמה שהקריבנה לע"ז (פא) כולה חסורה אפילו פירשה וענמותיה וקרניה וטלפיה ועורה (פב) וה"ה לטומאה: (סד) בין שאר

אוכלין ומשקין. בין כלים (פג) שהקריבין דרך זריקה המשתברת וכמ"ש רבנו בפ"ג מהל' ע"ז וכדלהלן בדברי רבנו: (סה) ומשקין. ושיעורן כזית כדלהלן הלכה ח' גבי יו"ט ע"ש: (סו) הכל כנבילה שהכתוב קראן זבחי מתים. דמשמע דהזבחים (סד) ענמן מתו והיינו כנבלות. וי"מ דבקרר דזבחי מתים הוקשו לאדם מת, ומ"מ אינו מטמא בזהל אלא במשא (פה) דההיקש למידי דמטמא בכל גווי דמת, כענש כשעורה דמטמא במשא ואינו מטמא בזהל: (סז) כנבילה. מדרבנן כדלעיל הל' א' וקרא חסמכתא בעלמא וכל זה דעת רבנו ורוב (פו) הראשונים. ויש מי שאומר (פו) דתקרובת שהיא כעין פנים כזביחה קיטור וניסוך וכיו"ב ה"ז מטמאה (פח) בזהל מן התורה. ודעת הריטב"א (פט) דאעפ"י שאינה כעין פנים מטמאה מן התורה אפילו בזהל. ומ"מ נראה (ג) דגם לדעות אלו אינו מטמא אלא יום אחד ואין טעון הזאה אלא הער"ש וכן (גא) אין הכהן מזהיר ע"ז. לדעת הסוברים דלעולם תקרובת מטמאה בזהל מן התורה (גב) י"א דאין לעבור תחת אשורה (גד) דעל הרוב יש תחתיה תקרובת ואם עבר נטמא (גה) וכל זה בצילה אבל (גה) בצל צילה מותר] ואם היתה ברה"ר (גי) אם אין דרך אחרת מותר לעבור תחתיה כיון דהיא במקום רבים הו"ל ספק שנדרסה (גז) וספק טומאה ברה"ר טהור ומ"מ לכתחילה לא יעבור אם יש דרך אחרת דאין סומכין לכתחילה על ס"ט ברה"ר כדלהלן פרק ט"ו הלכה ט' ועיי"ש בטו"ד: (סח) שהכתוב קראו זבחי מתים. והשוהט בשבת לע"ז חייב

שער הציון

בשאר טומאות דקיי"ל דב' געיות מנטרפין ומג"ל פ"א ס"ק קפ"ו ועי' בה"ל: (עט) עיין בה"ל א' ד"ה וארבעה: (פ) עי' ט"ז יו"ד קל"ט סק"ה דדוקא בשר בהמה ולא בשר עוף ודלא כפרישה שם: (פא) לשון רבנו פ"ז מהל' ע"ז ה"ג: (פב) פשוט: (פג) וי' רבנו שכתב רק בסוף ההלכה הא דכלים י"ל: (פד) ומ"מ ג"ע מג"ל לרבנו הא מילתא והא בגמ' מבואר דהוקש למת ענמו וכבר תמהו בזה האחרונים וענ"ל דרבנו ס"ל דבהא גופא פליגי רבנן אריב"ב והיינו טעמייהו דמטמאו במשא ולא בזהל כמבואר בחולין י"ג ב': (פה) תוס' הרא"ש ע"ז כ"ט ובחולין בשטמ"ק בשם תוס' שאנן. וכל זה מדרבנן כמבואר שם דההיקש אינו אלא חסמכתא בעלמא: (פו) תוס' פסחים ע"ג א' חולין י"ג ב' וכן בע"ז ל"ב ב' בשם ר"י. וכ"ד רמב"ן ע"ז שם ר"ן שם. רשכ"א חולין שם: ועיין מאירי ע"ז מ"ה תוס' הראש"א פסחים שם ובתוס' שאנן חולין הובא בשטמ"ק שם: (פז) דעת ר"ת הובא בתוס' ע"ז ל"ב ב' וכן פסק היראים מזה ק"ב: (פח) כן מפורש בתוס' ר"א ע"ז שם וכ"מ בראבי"ה סי' תתקס"ו ועיין רש"י ע"ז שם ובתוס' חולין י"ג ב' דגם לריב"ב אינו אלא מדרבנן וכ"ה בירושלמי הובא בריטב"א שם וכדלהלן גבי גזולת את הרבים: (פט) ע"ז ל"ב ב' דקיי"ל כריב"ב עיי"ש. [ואמנם לפי מה שם כתב עוד ומסתברא דרבנן מודו דמדרבנן טמא. ואולי כוונתו דלפי"ז יש לפסוק כרבנן. וממילא ליכא ראייה דהלכה כריב"ב מה"ת ולא משמע כן וי"ע]. וע"ע בבה"ל לקמן ד"ה כלי שהוא: (ג) דלענין זה לא הוקש למת עיין לעיל ציון ט' וי"ע: (גא) עי' לעיל ציון ט"ז: (גב) ע"ז ל"ב ב'. אליבא דריב"ב להריטב"א דקיי"ל כוונתיה: (גד) ע"ז שם א"א וכו' ובריטב"א שם כ' דלאו דוקא א"א אלא כן הוא על הרוב: (גה) שם ובריטב"א: (גה) שם: (גז) גז"ש ובריטב"א שם: (גז) גמרא וריטב"א שם:

טעם ודעת

ביאורי הלכה

וטומאתה היא מחמת מה שנעשה בכן מעשה לשעבר ואת זה א"א לנטל). והנה כ"ו דעת רבנו. אבל יעוין בריטב"א שם שכתב למסקנא הספק בכל מידי דאין ביטול לאיסורו. ואפילו כלים שיש טהרה לטומאתן. וה"ה בכל ע"ו של ישרא"ל. ומה שאמרו של אוכלין הוא לאו דוקא. וכונת הריטב"א דנהא גופא דמסקינ דעס הספק משום דאין להן ביטול. הרי הדרו מכל מה שאמרו הטעם דאוכלין משום דל"ל טהרה במקוה. שהרי ח"י זה מתוך מה שהקשו אמאי לא מייבע"ל בכלים. וא"כ למסקנא אין הספק דוקא באוכלין. אלא בכל מידי דל"מ להו ביטול: * אבל בלי. והיינו כלי שטף. אבל כלי חרס שהיה תקרובת ה"ז ספק דהא אין לו טהרה מטומאתו והו"ל באוכלין. וה"ה כלי שאינו מק"ט כגון כלי אדמה או מפלסטיק וכיו"ב דמיון שאין לו טהרה במקוה לא יהי ביטול. וכ"ה להדיא בח"י הראב"ד ע"ו בסוגיא שם ג"כ ח"י בקר' הגמ' וסיבני ליה ע"ו ע"מ שכתב דה"ה ע"ו מאנן או שעבד לאילן: * כלי שהוא תקרובת. בטו"ד כחבט דהיינו כשיגר מקל לפניו והוא מהריטב"א. ויש להקשות

(נח) עיין פסחים ע"ג א' וכתוב' שם: (נט) חידושי הר"ן ע"ו שם: (ק) ע"י פיר"ח ע"ו נ"ב סוף ע"א שם. ולאמנם אין מפורש בדבריו דס"ל דהגמ' מ"ירי בתקרובת (כפי' החוס' בע"ב) אבל עיקר"ד פשוט: (קא) חוס' רי"ד ע"ו שם (ועיין חזו"א יו"ד סי' ס' ס"ק כ"ב שהסתפק אם הענין הוא שגם בתקרובת יש יחוד לתקרובת ואת זה הוא מבטל אלא דלא מהני לענין איסור. או דהוא ביטול בעלמא כדין ביטול ע"ו וכתוב' רי"ד נראה כגד הראשון) ועיין בה"ל: (קב) וה"ה ע"י שצירה כדמציא בתו"כ שמיני הובא בתוס' פסחים ל"ג ב' וזהו כוונת הגמ' דל"ל טהרה במקוה והיינו דלאוכלין אין טהרה כלל. ועיין חוס' שבת פ"ג א' דאין טהרה לאוכלין אף מטומאת כלים. והיינו דהוא דין באוכל ולא בטומאת אוכלין: (קג) גמ' ע"ו נ"ב א' ב': (קד) כלהלן פט"ו ס"ק י"ב דכספיקא דדינא לא דיינינן חילוקי רשויות: (קה) וגם משום שבע לה טומאה ליכא אם קדם

(עז) טהור (עח) וכן (עט) עבודה זרה ומשמשיה (פ) שביטלן (פא) טהורין: ח (פב) * יין
* שנתנסך לעבודה זרה (פג) מטמא אדם וכלים במגע (פד) וכלי חרס באויר. ומטמא אדם

טעם ודעת

(קו) נשיב מקל לפניו דה"ל תקרובת המשתכרת
וכמ"ש רבנו פ"ג ה"ד מהלכות ע"ז ועיין בה"ל.
ולדעת הסוברים לעיל ס"ק ס"ז דתקרובת שהיא כעין
פנים כזביחה וניסוך דאורייתא ה"ל בהאי תקרובת
(קז) לא מהני ביטול כלל לטומאה: (עז) טהור. ואף
דאין ביטול לאיסורו מ"מ טומאתו (קח) דאינה אלא
מדרבנן שפיר בטלה ויש חולקין (קט) דכל תקרובת
אפילו מכלים כיון דאין ביטול לאיסורן אינו אלא ספק
אם נטהר: (עח) וכן עבודה זרה ומשמשיה
שביטלן. אע"פ שהן אוכלין דכיון (קי) דאיסורן בטל
מן התורה טומאתן נמי בטלה: (עט) עבודה זרה.
של עכו"ם דיש לה ביטול. וי"א (קיב) דאפילו של ישראל
אף דאין ביטול לאיסורו מ"מ ה"ז ספק אי נטהר. ויש
מחלקין דבע"ז עצמה של ישראל (קיג) ביטוליה כמאן
דליתיה דמי אבל משמשין ה"ז ספק לענין טומאה
אע"פ שאיסורן לא בטל: (פ) שביטלן. אף דע"ז
שכורה בלא"ה טהורה כדלעיל הלכה ג' הכא מיירי
בביטול בלא (קיג) שכירה א"ל (קיד) בפגימה מועטת
וכנ"ל. ולענין ביטול (קטו) משמשין איכא נמי לאוקמא
(קטז) שביטל את הע"ז עצמה וממילא בטלו משמשיה:
(פא) טהורין. בלא טבילה: ח (פב) יין שנתנסך.
לדעת רבנו פרק י"א מהל' מאכ"א הלכה ט' היינו
דוקא (קי) יין הראוי לניסוך ע"ג המזבח. ולדעת שאר
ראשונים כל שנסכו טמא: (פג) מטמא אדם וכלים
וכו'. והם נעשים ראשון לטומאה: (פד) וכלי חרס באויר. ולכאורה אם נכנס מקצת מהכזית לאויר הכלי

ביאורי הלכה

דהא מקל שבור ג"כ אין לו טומאה ואין לו טהרה ואמאי
פשיטא דיהי כו ביטול טפי מאוכלין. ובראב"ד הלשון דמיירי
בתקרובת דומיא דאוכלין המשתכרין כגון שהתיכן מתחילה לכך
עכ"ל וכ"ה ברמב"ן. ואין כוונתו מובנת. וגם מה שכתב דומיא
דאוכלין אינו מובן דהא הא דבעינן זריקה המשתכרת לא שייך
לדומיא דאוכלין אלא טעמא משום דבעינן כעין פנים. ואולי
הכוונה שהתיך מתחילה כלי לצורך שיסגר באופן שגם אחר
השכירה ישאר כלי. א"ל אם התיך מתחילה לכך אי"ז שכירה
אלא אדרבה רוצה שיהיו כלים ששכריהן יעמדו לכבוד הע"ז
(וכמ"ש בחזו"א יו"ד סי' ס' ס"ק כ"ב דמחזיקין את התקרובת
לכבודה) וא"כ זהו חכמת הכלי וממילא אי"ז שכירה המטהרת
אלא קיום הכלי. וז"ע. ואולי זהו גם הכוונה כמה שכתב כעין
אוכלין דגם אוכלין ששיביר בפניה אף שמפרידן אין שייך בהן
שכירה דלעולם הו"ל אוכל. וה"ל כלי זה. והיה נראה דיש כאן
ט"ס ותיבות התיך השתכרבו מספיקא דהגמ' לעיל דהתיך כלי
אי יש טומאה ישנה עי"ש. אבל קשה שיהיה אותה טעות גם
בחי' הראב"ד וגם בהעתקת הרמב"ן לדבריו וז"ע. שו"מ
בחזו"א שם שכבר התקשה בכל זה ותי' דאפשר דשרשרת של
טבעות ששלשלה שנופלת מעט מעט מקרי זריקה המשתכרת
ונשאר הכלי בעיט וז"ע. ואולי י"ל עוד ע"ד זה. דכל כלי
שמחפרק לפרקים, אף שאינו נשבר, לענין עבודה מקריא זריקה
המשתכרת. ומ"מ לענין טומאה כשחחר ומחברו חזרת
הטומאה מן התורה כמבואר בפ"ט דכלים דרק שכירת כלי
מטהרתו. אבל אם רק פירקו, אף שכשעה שהוא מפורק טהור.
מ"מ כשחזר ומחברו טומאתו חזרת מה"מ וז"ע. וע"ע
בחזו"א שם סק"כ: * יין שנתנסך וכו'. הא דאין יין נסך
בכלל תקרובת ע"י בחוס' ע"ז כ"ע ב' ד"ה יין: * שנתנסך

שער הציון

המגע או באו כאחד וע"י עוד חולין ע"כ ב' בחוס' ולקמן פרק י"ב ס"ק קכ"ב: (קו) ריטב"א ועיין בה"ל: (קז) יראים סי'
ק"ב. וכן לדעת הריטב"א הנ"ל שם ס"ק ס"ז ליון פ"ט. ולכאורה לדבריו ז"ע דהסוגיא דף נ"ב דלא כהילכתא דהא קי"ל
כריב"ב: (קח) גמ' שם ע"ב: (קט) ריטב"א שם ע"ב. ומדברי רש"י (בגיר' הב"ח) מבואר כשיטת רבנו: (קי) גמרא ע"ז שם
ע"ב: (קיב) ריטב"א שם ומדברי רבנו אף שסתם אין הכרע אחר שלא נחפרש בגמ'. [וגם כבר כתבו הראשונים ככ"מ במס'
ע"ז דכל מקום ע"ז סתמא מיירי בע"ז של עכו"ם]: (קיג) ל' הראב"ד ע"ז שם וכ"ד הרמב"ן והר"ן שם: (קיג) היינו מעשה
של מכירה וכיו"ב כמבואר בפ"ט מהל' ע"ז. שו"ר בר"ח נ"ב ח' שכתב כי מטהר להו בשכירה וי"ל דפירש דעת חוס'
בע"כ שם דהגמ' שם מיירי בתקרובת. אי נמי ס"ל במשמשין דעת רבנו לעיל שם דאף שטורין טמאין. או דיש שיעור לשכירה
וכדלהלן ועיין לעיל שם בבה"ל: (קיד) לשון החוס' רי"ד גבי משמשין ועיין בסמוך: (קטז) עיין לעיל ס"ק מ': (קטז) חוס'
רי"ד שם ריטב"א שם. והנה ז"ל החוס' רי"ד וביטול הכלים הוא שפוגמן קצת וביטולן מאיסורן דהמקן גבי ע"ז דדבר מועט
הוי ביטול אבל לא תחשב שכירה לטהרן משום שכירה דמתן נשברו טהרו עד שיסגרם כ"כ דלא חזי למלאכתן. עכ"ל וז"ע
דהא אפילו כשיבירן לנמרי הא לא ינאו מאיסורן. וגם אי"ז טומאת כלים ומאי מהניא שכירה לטהר. ואולי כוונתו איפכא דרק
בכה"ג מיבע"ל אי טהרו אבל בפגימה קצת לא מהניא כלל. אלא לאיסור. ואינו מובן אמאי דהא אי"ז טומאת כלים וגם לא
נראה כן דהא אפילו בביטול ע"ז עצמה לאחד כתב שם דאפשר דטהור. וז"ב: (קי) עיין חזו"א יו"ד סי' נ"ו סק"ד דלרבנו
אפילו בתקרובת אינו:

(פה) במשא כנבילה * וטומאתו (פו) בכזית (פז) שנאמר (פה) אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם הרי יין נסיכם כחלב זבחימו. ואין מטמא טומאה זו אלא יין (פט) שנתנסך ביד לפני עבודה זרה אבל (צ) סתם יין של גויים (צא) מטמא (צב) טומאה קלה (צג) כשאר כל משקין טמאין: ט (צד) מכל הדברים שביארנו מתחילת הספר עד כאן (צה) אתה למד

ביאורי הלכה

טעם ודעת

לעבודה זרה וכו'. ולענין חליפי י"ג ותקרות. לדעת הר"י מלניל שהבאנו כטו"ד סק"ה דמטמאין, מ"מ נראה דאין מטמאין במשא אלא במגע כיון שאי"ז תקרובת ענמה ולא נפק"ל אלא מקרא דשקן דכל שהוא חסור בהנאה מטמא כשרן וי"ע: * וטומאתו בכזית. ויין נסך ותקרות מטרפין לטמא דהא טומאתן ושיעורן שוין. ועי' לעיל ה"ב ד"ה מסתם יין לדעת הסוברים לקמן דמטמא בכל שהוא: (פו) שנאמר וכו'. דברים פרק ל"ב פסוק ל"ח: (פה) אשר חלב זבחימו יאכלו וכו'. כלומר דהוקש לזבח והיינו טומאת תקרובת וכנ"ל וכל זה אינו אלא אסמכתא דטומאתן אינה אלא מדצריהם כדלעיל הלכה א': (פט) שנתנסך ביד. אי רבנו (קנג) ס"ל דניסוך ברגל לאו שמייה ניסוך הלשון ביד הוא דוקא אבל אי (קנג) ס"ל דשמייה ניסוך הלשון ביד לאו דוקא ולא אמי לאפוקי אלא סתם יינס: (צ) סתם יינן של גויים. הנאסר מחמת (קנד) מגען או מלד שהונח ברשותן בלא חותם ובלא שומר: (צא) מטמא טומאה קלה. כלומר דנעשה ראשון ומטמא אוכלין ומשקין: (צב) טומאה קלה כשאר כל משקין טמאין. כלומר כמו דהן מטמאין טומאה קלה אם נטמאו ה"נ מטמא (קכה) טומאה קלה מעצמו דגורו עליו טומאה: (צג) כשאר כל משקין טמאין. משמע דעת רבנו דמטמא אוכלין ומשקין (קסו) בכל שהוא (קס) כשאר משקין וכמו שכתב רבנו בפ"ד מהל' טו"א ה"ב נוכן מטמא (קכא) כלים כדלהלן פ"ז הלכה ב' וכן אדם ששחה נטמא (קכט) ברביעית כדלהלן פ"ח ה"א. וי"א (קל) דכיון שאינו מטמא אלא מדצריהם לעולם אינו מטמא אלא ברביעית. נור"ל שאינו מטמא אחרים אלא ברביעית אבל הי"נ עצמו (קלא) טמא אפילו בפחות מרביעית. ודעת (קלג) רש"י דלא גזרו טומאה על י"ג ורק אם נגע בהן השרן נטמאו: ט (צד) מכל הדברים וכו'. דברי רבנו כאן הם כהקדמה לכל המשך הפרק שדיבר בכללי אב איזה מהן מטמא בחיבורין. וגם אבות של דצריהם מטמאין בחיבורין: (צה) אתה למד שאבות הטומאה וכו'. בהקדמת רבנו לפיה"מ כתב שהן ל"ב מן התורה וכ"ט מדצריהם עי"ש ועי' בכללי הגר"א בראש המשניות

שער הציון

(קיא) כמו במקל מרביעית כדס מן המה [היכא שאינו ניזוק או קטפרס] עיין פ"ד מהל' טו"מ ה"ג יש לחלק וי"ע: (קית) דהא מקרי תקרובת כעין פנים וכ"ה להדיא בל' ר"ח בחוס' ע"ז ל"ב ב' ע"ש ועכ"פ הדין פשוט. וכ"ג בחוס' פסחים י"ד א' ע"ש ועיין ריטב"א ע"ז ל' ב': (קכ) מאירי ע"ז ל' ב'. ועיקר החידוש דאינו נמדד ברביעית דכשקורס הרי הוא כזית וכמ"ש חוס' ע"ז סס: (קכא) עיין חוס' ע"ז ל' ב' ד"ה ומטמא: (קכב) כמ"ש בדעתו הכס"מ פ"א מהל' מאכ"א הלכה י"ב: (קכג) וכמ"ש הש"ך יו"ד קכ"ג סקמ"ג וע"ש שהכס"מ גופיה חזר בו בבדק הבית: (קכד) מאירי ע"ז ל"א א': (קכה) וזהו שכתב רבינו ומטמא והיינו מטמא אחרים ולא קאי אקבלת טומאה. ומה שכתב החת"ס בע"ז ע"א דדעת רבנו כרש"י ז"ע דהא לדבריו אין פירוש להגמרא דאמרו רביעית דמה שפרש"י שם היינו לטעמיה דכל משקין אינן מטמאין אלא ברביעית וכדעתו גם בפסחים ל"ג ב'. אבל רבנו דס"ל דלעולם בכל שהוא וע"כ מה שאמרו רביעית היינו טומאת גוייה ע"כ דהגמרא מיירי בלא קבלת טומאה דאי קמ"ל דמקבל טומאה לימרו רק דמקבל טומאה ולמה לי לאשמעינן בטומאת גוייה: (קכו) ומה שאמרו בגמ' ע"ז ל"א א' רביעית, לדעת רבינו היינו טומאת גוייה וע"כ השמיטו דהוא בכלל הא דלהלן פ"ח ה"א ואין בזה חידוש כמ"ש החוס' ר"ד שם וכ"כ האחרונים בדעת רבנו חזו כוונת המשל"מ דלא הסתמ"ג ומבואר בשעה"ל פ"ד מטו"א ה"ב: (קכו) ויבואר כל השיטות בעזה"י פ"ד מהלכות טו"א ה"ב: (קכז) ואפילו לדעת רבנו שם דטומאה דרבנן אין מטמא כלים הכא שהטומאה עצמה היא אב ה"ו טמא: (קכט) כנ"ל: (קל) חוס' פסחים י"ד א' ע"ז ל' ב' חולין פ"ז ב' ר"ש מכשירין פ"ו מ"ז: (קלא) עיין חזו"א מכשירין סי' ט' סק"ב וי"ע: (קלב) ע"ז ל"א א' ורש"י גופיה ס"ל דלעולם אין משקין מטמאין אלא ברביעית:

הלכות שאר אבות הטומאות פרק ו' קמט

(צו) שאבות הטומאות מהן אבות של תורה ומהן (צז) אבות (צח) של דברי סופרים: י כל המתטמא (צט) מחמת אב של תורה (ק) * הרי הוא ולד טומאה של תורה וכל המתטמא מחמת אב של דבריהם (קא) הרי זה (קב) ולד של דבריהם: יא כל אב טומאה (קג) * שמתטמא במגע ואינו מטמא במשא בין אב של תורה בין אב של דבריהם אדם הנוגע בו (קד) אינו מטמא (קה) בגדים בשעת מגעו (קו) ולא אדם ולא כלי חרס אף על פי שעדיין לא פירש ממטמאיו. והרי הוא אחר שפירש ממטמאיו או קודם שיפרוש ולד שהוא מטמא (קז) אוכלין ועושה אותן שני לטומאה מפני שהוא ראשון: יב * וכל אב

טעם ודעת

ביאורי הלכה

ושיעורה מית: * הרי הוא ולד הטומאה. ואינו מטמא אדם וכלים. ומ"מ איכא נמי בעל קרי שאינו ולד. ומ"מ אינו אלא ראשון. ואינו מטמא אדם וכלים כדלעיל פ"ה הלכה א': * שמתטמא במגע ואינו מטמא במשא. והנה קבר מטמא במגע והל ולדו מטמא במשא ומ"מ מטמא בחיטורין. [ועיין טו"ד פ"ה מטו"מ ס"ק כ"ב]. ואמנם אין מזה קושיא אכללא דכ"ל רבנו דהכא מ"מ רבנו דבין חיטורין דנפק"ל מיכנס בגדיו. אבל חיטורין דמת דינא אחריתא דנפק"ל מיקרב דדיקרב וכמ"ס בנה"ל פ"ה מטו"מ ה"ב. וגם דכיון דמטמא באהל שפיר חמיר טפי. וכן בית המנוגע דמטמא בגדים לאחר שהיה כדאכ"פ אף שאין הבית מטמא במשא. (עכ"פ להסבירים דבית המנוגע אינו מטמא מתוכו במגע). אף אי טומאת בגדים דבית המנוגע הוא משום טומאת בגדים דעלמא [עיין תוס' חולין ע"א ב' וחזו"א נגעים ס' י' סק"ה ועיין תורת נגעים ס' קל"ז]. ל"ל דכיון דמטמא בבית חמיר טפי: * וכל אב טומאה שמתטמא במגע ומשא אדם הנוגע בו או הנשאר מטמא בגדים. ולדעת הר"ש פ"ה כלים מ"ב אין זה כלל דהא איכא ביע"ג דאפשר דאינו מטמא בגדים אפילו בשעת משאו. מל"מ:

(קלג) שמנה בלופן אחר: (צו) שאבות הטומאה. בין אם טומאתו מעלמו כגון מת חב וכיו"ב בין אם קיבל טומאה מאחר כגון טמא מת ומדרס וכיו"ב שכל המטמא (קלד) אדם וכלים נקרא אב: (צז) אבות של דברי סופרים. ומ"מ ספיקן ברה"י טמא כדלהלן פרק ט"ו ה"א עי"ש בטו"ד פרטי הדין: (צח) של דברי סופרים. יש מהן מן התורה אלא שאינן מפורשין בתורה (קלה) ונקראין ד"ס ויש מהן מדבריהם ממש: י (צט) מחמת אב של תורה הרי הוא ולד הטומאה של תורה. היינו בין הראשון בין השני והשלישי כולם הן ולדות של תורה. ועיין פרק י"א ס"ק כ"ח דעת רבנו דרביעי בקודש אינו אלא מדרבנן. ולדעת (קלז) רש"י משכח"ל נמי ולד שהוא מטמא עוד שנים כגון אוכלין ומשקין שנטמאו במת דאינם מטמאין אדם וכלים דאינם נעשין אב ומ"מ הנטמא מהן נעשה ראשון. ולדעתו ה"ה (קלז) כ"ח הנטמא ממת וכל אלו הן ולדות של תורה: (ק) הרי

הוא ולד טומאה של תורה. ואינו מטמא אלא אוכלין ומשקין: (קא) הרי זה ולד של דבריהם. ומ"מ ספיקן ברה"י טמא כדלהלן פט"ו ס"ק קי"ב: (קב) ולד של דבריהם. ולקמן בפרק ח' יתבאר דיש טומאות של דבריהם שאינן באות מחמת אב ואלו הן הנקראים טומאות מדברי סופרים. ובפט"ו ה"א יתבאר דבהנהו הקילו בספקן [ולדעת רבנו בפ"ו ה"ה הקילו דאינן מטמאין כלים]: יא (קג) שמתטמא במגע ואינו מטמא במשא וכו'. כגון השרץ והש"ו וט"מ ומנורע בימי ספרו ומי חטאת שאין בהן כדי הזייה: (קד) אינו מטמא בגדים. דקראי דיכנס בגדיו כתיב רק בהנהו דמטמאים במשא: (קה) בגדים. שאינן מקבלין טומאה אלא מאב. וכיון שהאדם הנוגע אינו אלא ראשון אינו מטמא בגדים: (קו) ולא אדם ולא כלי חרס וכו'. הוא כמו ואז"ל (קלח) דהא לעולם אין אדם וכלים נטמאין ע"י חיטורין אפילו בהנהו דמטמאין במשא כדלהלן ס"ק קי"ב וקרוז הדבר שהוא (קלט) ט"ס ושי"ך להלכה להלן: (קז) אוכלין. וכ"ש משקין ומה"ט הרי הן שני

שער הציון

(קלג) ולא הארכנו בכ"ז דאין בזה שום ג"מ לדינא: (קלד) ב"ק ב' ב': (קלה) עיין פ"ג מטו"מ סק"ג: (קלז) פסחים י"ז א' וכ"ד הר"ש בן יהושע בשטמ"ק כריתות י"ג ב' והובא בתוס' רי"ד פסחים שם ועיין בה"ל: (קלז) מהר"ם הללויה י"ד א' וכן נקט הטו"א סוטה כ"ג א' ולא כמי נפתח שהסתפק בזה: (קלח) כלשון רבינו פ"ו ממטמא מו"מ ה"ב וע"י מל"מ: (קלט) ערוה"ש וקצת משמע כן דאמאי לא כתבו רבנו בה"ל דלהלן:

טומאה שמטמא במגע ובמשא בין אב של תורה בין אב של דבריהם (קח) אדם הנוגע בו (קט) או הנושא (קי) מטמא (קיא) בגדים בשעת מגעו ובשעת נשיאתו (קיב) ועושה אותן ראשון לטומאה. וכן אם נגע (קיג) באוכלין עשן ראשון כל זמן שלא פירש ממטמאיו. פירש ממטמאיו הרי הוא ראשון לטומאה לכל דבר ואינו מטמא בגדים ואם נגע באוכלין הרי הן שני. במה דברים אמורים (קיד) בשאר כל האבות חוץ מן הנבילה (קטו) והמרכב. אבל (קטז) הנבילה (קיז) והמרכב אף על פי שמטמאין במגע ובמשא הנוגע בהן אינו מטמא בגדים בשעת מגעו ואם נגע באוכלין הרי הן שני לטומאה. (קיח) והנושא מטמא בגדים בשעת נשיאתו ואם נגע באוכלין עד שלא פירש הנם ראשון לטומאה כמו שביארנו: יג (קיט) מי חטאת (קכ) שיש בהן כדי הזאה אף על פי שהן כנבילה וכמרכב שאין מטמאין בגדים אלא הנושא הרי הנוגע בהן מטמא בגדים בשעת מגעו משום נושא

טעם ודעת

ומדרכן המשקין חזרין ונעשין ראשון: יב (קח) אדם הנוגע בו או הנושא וכו'. ודעת (קמ) הר"ש דה"ה כלים הנוגעים בו נעשין (קמא) מדרכן בשעת חיבורן אב לטמא אוכלין ומשקין לעשותן ראשון: (קט) או הנושא. ובכלל זה המסיתו אע"פ שאינו נושא וכו' שנתבאר בפ"א מהלכות טומאת מת הל' ז' וכדלהלן הלכה י"ג: (קי) מטמא בגדים. היינו בין בגדים שהוא לבוש בהן בין בגדים וכלים שהוא נוגע בהם כדלעיל פ"א ה"א בטו"ד ס"ק ט"ו עיי"ש כל הפרטים [וע"ע בפ"ה מהלכות פרה ה"א ופ"ו מהלכות מטמאי מו"מ ה"ב]. ודוקא בגדים וכלי שטף אבל אדם וכו' אינן מטמאין בחיבורן וכמ"ש רבנו בפ"א הלכה א' וכלי זכוכית דינן לענין זה (קמב) ככלי שטף (קמג) ויש חולקין. ידים נטמאות מדבריהם ונעשין שני אע"פ שנוגעים בחיבורן כדלקמן פ"ח ה"ב: (קיא) בגדים. ומ"מ אינו מטמא אלא בגדים שהוא נוגע בהן ולא בגדים שהוא נושאן. ולענין בגדים שהוא לבוש בהן ואינו נוגע בהן עיין פ"א ס"ק כ"ו: (קיב) ועושה אותן ראשון לטומאה. ואינו מטמא אלא כלי שטף ולא אדם ולא כלי חרס: (קיג) באוכלין עשן ראשון. ואין ז"ל משקין ונעשין ראשון מן התורה: (קיד) בשאר כל האבות.

המטמאין במגע ובמשא וכו': (קטו) והמרכב. (קמד) ואיזה הוא המרכב זה הראוי לרכיבה כגון מרדעת החמור וטפיטן הסוס (קמה) וכו' הגמל ואוקף של נאקה וכל כיוצא בהן (קמו) וי"מ דהיינו הדברים שהרוכב מחזיק בהן בשעת רכיבתו וכן מה שלפניו ומאחוריו לסומכו בשעת רכיבתו. ודעת הגר"א דכל מה שמיוחד לישיבה עליו נפיק דגלייט הרי זה מרכב. ובעוה"י יתבאר כל הפרטים והשיטות בענין זה בפכ"ה מהל' כלים: (קטז) הנבילה. דרך נמשא כתיב זה כיבוס בגדים וכמ"ש רבנו לעיל פרק א' הלכה א': (קיד) והמרכב. דכתיב וכל המרכב אשר ירכב עליו וגו' וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב ולא נאמר יכבס בגדיו ואילו נמשא כתיב והנושא אותם יכבס בגדיו כמ"ש רבנו בפ"ו מהל' מטמאי מו"מ ה"ב עיי"ש: (קיח) והנושא. בין הנושא אותן בעצמן בין הנושא את ידיהן כדלהלן הלכה י"ג: יג (קיט) מי חטאת וכו'. הם המים שהתקדשו באפר הפרה להזות על טמאי מתים וכל דין טומאתן מבואר בפרק ט"ו מהלכות פרה אדומה עיי"ש: (קכ) שיש בהן כדי הזאה. דבאין בהן כדי הזאה אינם מטמאין אלא במגע כמו שנתבאר בפט"ו מהל' פרה אדומה וע"כ אינן מטמאים בגדים כדלעיל

שער הציון

(קמ) זכית פ"ה מ"א כלים פכ"ח מ"ו וברע"ז שם. ועיין מל"מ פ"ו ממטמאי מו"מ ה"ו דרבנו חולק ע"ו וכן לגירסת הגר"א בתוספתא שם אין מקור לדין זה: (קמא) ר"ש זכית שם ועי' חזו"א כלים סי' א' סק"ו ודלא מל"מ שם: (קמב) כ"ה לדעת הר"ש שלח כלים דיש להן טהרה במקוה וכ"ד הרשב"א בשו"ת והגר"א יו"ד סי' ק"כ סק"ט כמ"ש בשעה"ל פ"ה מטו"מ אות ז"ה ע"ש ועי' חזו"א כלים סי' ג' סק"ט: (קמג) עי' מאירי סוטה כ"ח ב' ועי' שעה"ל הנ"ל אות ז"ד: (קמד) רבנו פ"ו ממטמאי מו"מ ה"א: (קמה) רבנו בפכ"ה מהלכות כלים הלכה כ': (קמו) עיין תוס' וריטב"א עירובין כ"ו א'. וע"ש ד"א דהיינו אפילו אם הוא כלי אחד עם המרכב מ"מ המושב מטמא במגע בחיבורים. והמרכב אינו מטמא אלא במשא. דמ"מ

הלכות שאר אבות הטומאות פרק ו קנא

(קבא) * שאי אפשר שיגע במים שלא יסיט אותן (קכב) וכבר ביארנו שאחד הנושא ואחד המסיט. וכן (קכג) הנוגע (קכד) בצמר הנבילה (קכה) וכן מי שנגע (קכו) בנימי המרכב מטמא בגדים בשעת מגעו משום נושא. שאי אפשר לנגוע בדברים אלו שלא יסיט אותן. ולפיכך מטמא בגדים עד שלא פירש כדין הנושא: יד הבולע נבלת עוף הטהור (קכז) בשעת בליעתו מטמא בגדים (קכח) כמו שביארנו והן ראשון לטומאה וכן אם (קכט) נגע באוכלין (קל) הרי הן ראשון לטומאה. ואחר שבלע הרי זה (קלא) פירש ממטמאיו: טו (קלב) השורף (קלג) פרה אדומה (קלד) ושעירים הנשרפין (קלה) והמשלח את השעיר אף על פי שבשעת מעשיהן מטמא בגדים (קלו) כמו שביארנו אם נגעו באוכלין אפילו בשעת מעשיהן (קלז) הרי הן שני לטומאה:

טעם ודעת

ביאורי הלכה

הלכה י"א. שיעור כדי הזאה מבוחר בהלכות פרה אדומה שם בטו"ד ס"ק כ"ז: (קבא) שאי אפשר שיגע במים שלא יסיט אותן. דאם קרשו (קמז) אינן מטמאין כלל כיון שאינן ראויין להזאה. ויש (קמח) מי שחולק וז"ע: (קכב) וכבר ביארנו. צפרק א' מהלכות טומאות מה הלכה ז': (קכג) הנוגע בצמר הנבילה. דהו"ל יד לנבלה כדלעיל פ"א ה"ז עיי"ש: (קכד) בצמר הנבילה. אבל הנוגע (קמט) בקרנה של נבילה אפשר שלא יסיט וע"כ אינו מטמא בגדים. [וה"ה (קנ) כשן הנבלה]: (קכה) וכן מי שנגע בנימי המרכב. דנטמא משום (קנא) יד למרכב: (קכו) בנימי המרכב. אבל הנוגע נעץ שמרכב (קנז) אפשר שלא יסיט ואינו מטמא בגדים: יד (קכז) בשעת בליעתו. עיין פ"ג ס"ק י"ד: (קכח) כמו שביארנו. צפרק ג' הלכה א': (קכט) נגע באוכלין. היינו בשעת הבליעה עזמה

אבל לאחר מכן לא וכמו שפירש רבנו: (קל) הרי הן ראשון לטומאה. ולא דמיא להא דלקמן בשורף פרה ומשלח את השעיר דאין האוכלין אלא שני. דהתם אין הטומאה מהפרה אלא דהמתעסק טמא כדלעיל ס"ק קל"ו. אבל הכא הטומאה מהנבלה עזמה: (קלא) פירש ממטמאיו. ואינו אלא ראשון ואינו מטמא אלא אוכלין ומשקין והאוכלין נעשין שני: טו (קלב) השורף פרה וכו'. ובכלל זה כל העוסקין בפרה בין השוחט או המקבל והמזה ונתנא צפרק ה' מהלכות פרה אדומה ובטו"ד שם: (קלג) פרה אדומה וכו'. וכל המסייעים בצריפתה בכלל כמבואר בהל' פרה פ"ה הלכה ד': (קלד) ושעירים הנשרפין. ובכלל זה פרים הנשרפין: (קלה) והמשלח את השעיר. משינא חוץ לחומת העזרה. ומבואר כל הפרטים בפ"ה מפרה אדומה הלכה ה' ובטו"ד שם: (קלו) כמו שביארנו. בהלכות פרה שם הלכה א' ועיי"ש בטו"ד: (קלז) הרי הן שני לטומאה. דאין זה כשאר טומאות בחיבורין שאין הפרה והפרים טמאין ומטמאין אלא (קנז) דהמתעסקין

שער הציון

הו"ל כנ' כלים אף שהן מחוברין: (קמז) ראש"ד תשובות ופסקים ס" כ"ז מתוספתא טו"י פ"ג וכ"ה בביאור הגר"א בחוספתא שם והארכנו בשע"ל פט"ו מפרה אדומה אות כ"א עיי"ש: (קמח) מהר"י קורקוס ועיין שע"ל שם: (קמט) תוספתא זכ"ס פ"ה ה"ה וירושלמי בפרים פ"ב ה"ב וכנ"ל פ"א סקכ"ב ועיין שע"ל שם: (קנ) כמו קרן. ולכא"ל אפי' בנשרה תדע דלא נקטו אלא למר: (קנא) עיין כלים פכ"ט מ"א. ועיין ר"ש טהרות פ"ז מ"ז דנימא מטמאה משום יד: (קנז) תוספתא שם: (קנח) חזו"א

טז (קלח) הנוגע באב מאבות הטומאות (קלט) * המושלך בתוך המקוה. * כגון נבילה או שרץ (קמ) או משכב שהוא במקוה (קמא) ונגע בו (קמב) הרי זה טמא. שנאמר אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונוגע בנבלתם יטמא (קמג) אפילו כשהן בתוך המקוה מטמאין (קמד) וכשיעלה מן המקוה זה הנוגע

ביאורי הלכה

* המושלך בתוך המקוה. מלישנא דרבנן שכתב שהחידוש דאף שהנבילה במקוה מטמאה ולא כתב זה על גזונא שהאדם הטובל נמצא במקוה משמע דהחידוש הוא גם לגבי הנבילה דס"ד שנבלה במקוה אין לה כח לטמא. אמנם יל"ע דהא מקור דברי רבנן הוא מהתו"כ שמיני פרשה ט' ה"ה דס"ד מה הארץ מעלה את הטוהרים מלטמא אף המקוה יציל את הטוהרים מלטמא. והיינו דס"ד דבמקוה הו"ל כמו דינא דמחומר אינו מקבל טומאה. והנה דינא דמחומר הוא רק לגבי קבלת טומאה אבל דבר שנופו טמא הרי טמא גם במחומר כדאשכחן בחולין קכ"ו ב' דעכבר שחזיו מחומר לאדמה טמא עיי"ש וכן בתוס' חולין קכ"ה א' דטומאה ע"ז איכא גם בהשפחה לדלעת מחומר. וע"כ דכיון שהוא גוף טומאה לא איכפ"ל מה שהוא מחומר דרק קבלת טומאה ליכא במחומר. וא"כ ה"ה נבלה ושרץ אם הם במקוה א"א למילף מארץ שלא יטמאו. וע"כ דאין החידוש אלא בהאדם הטהור. שכשהוא בתוך המקוה אין המקוה מלכלת אותו מלקבל טומאה. ולישנא דרבנן לאו בדוקא. ובאמת בלא"ה רבנן הביא גם משכב בכלל וע"כ מ"ירי דאין המשכב כולו בתוך המקוה דאי לא"ה הרי נטהר וגם אינו נראה דמ"ירי דהוצ' עדיין דורס עליו דזה כתב רבנן בסוף ההלכה. ויהא"כ ד' ורבנן הלל שם פירשו התו"כ כשהנבילה והאדם במקוה. וכדאי עיקר טוהרת משום האדם. ולעולם א"ל שכל הנבלה תהיה במקוה וסגי

טעם ודעת

טמאין הן ונגדיהן ודבר זה אינו באוכלין: **טז** (קלח) הנוגע באב מאבות הטומאה המושלך בתוך המקוה. כלומר שטבל לטומאתו ובשעת הטבילה נגע בטומאה שהיתה במקוה וקמ"ל (קנד) דלא אמרינן דהטבילה מציילתו מלהיטמא: (קלט) המושלך בתוך המקוה. היינו שהטומאה או מקצתה היתה במקוה ונגע בה: (קמ) או משכב. ומ"ירי שלא היה כל המשכב (קנה) בתוך המקוה או שהיתה עליו חצייה דאי לאו הכי תיפול דהוא עצמו נטהר: (קמא) ונגע בו וכו'. ואי"ז חצייה דמ"ירי דקדמו המים אי נמי שנגע (קט) ברפיון: (קמב) הרי זה טמא. היינו האדם הנוגע וה"ה בכל זה בכלי הנוגע באב מאבות הטומאה בתוך המקוה דנטמא וכשיצא יטהר: (קמג) אפילו כשהן בתוך המקוה מטמאין. היינו בין הנבילה (קט) בין הטובל: (קמד) וכשיעלה מן המקוה וכו'. כלומר משעה (קנה) שמתחיל לעלות דאז פירש מהטומאה. ואע"פ שהוא (קנט) עדיין במקוה:

במקצתה כדי שהאדם יגע בה: * כגון נבילה וכו'. כלומר דמ"ירי באב שנטהרים ממנו ע"י טבילה אבל הנוגע בעצם כשעורה מן המת וכיו"ב שהיה בתוך המקוה פשיטא דאין הטבילה מועלת לו שלא יטמא דלטהרתו נריך הואה ג' ח':

שער הציון

עוקצין סי' ה' סקי"ב כטוהרת רבנן בפיה"מ שלחי זכין וביארט בבה"ל פ"ה מהלכות טו"מ ה"ב ופ"ה מהלכות פרה אדומה ה"ב: (קנד) תו"כ שמיני דס"ד דהו"ל כמו מחומר שאינו מק"ט וע"י נדרים ע"ה ב' וע"י בה"ל: (קנה) דגזונא דהוצ' דורס עליו בתוך המקוה כתב רבנן בהמשך ההלכה. אם לא דהתם מ"ירי משום חיבורין והכא כנגד: (קנו) עין יו"ד סי' ק"כ ס"ב: (קנט) רבינו הלל וראב"ד כתו"כ שם ועיין בה"ל: (קנה) ואפילו אם נפרש דכשיעלה היינו בתוך. מ"מ עיקרא דמילתא קמ"ל ודלא נימא שכל הטבילה מתחילה תהיה בטהרה, ואז אם עלה לא נטהר, קמ"ל דכשעלה הרי הוא טהור ולעולם נטהר משפירש מהטומאה: (קנט) וכבר תמיהו הרבה על ד' הכס"מ שלא כתב כן. (ומ"מ דע דגם לדבריו היינו שכל הטבילה יחד היא מעשה אחד וע"כ רק בגמר הטבילה נטהר אבל לעולם המקוה הוא המטהר. (והיינו נמי טעמא דמזכרין קודם הטבילה). ונפק"מ דאפילו אם היה אפשר לזמנם שיציאתו ועזיבתו את הטומאה יהיה כאחד. דלפי מה שכתבנו הרי אפילו להכס"מ יהיה טמא דהא לא היה טבילה. אמנם אם היתה הטוהרה שהיציאה מטהרת יהיה טהור דהא בשעת היציאה לא נגע וא"ש מה שהקשה בפרי יצחק ח"ב סי' ל"ה ובאו"ש מהא דנדרים ע"ה ב' דמאי קמ"ל דאין המקוה מציל והרי גם כשמקוה מטהרת אינה מטהרת אלא כשיצא ואילו ההלכה היא קודם שיצא. אמנם להאמור הוא פשוט דודאי אי מקוה מציל הרי כל שהוא באמצע הטבילה לא יכולה טומאה לחול. ובפרי יצחק שם בסוף דבריו הקשה עוד ממה שהרא"ש בנדרים ע"ו א' כתב דלא הוציא את ידו ולדברי הכס"מ הרי היה יכול לומר שפירש מהטומאה אלא שלא יצא מהמקוה. והנה מש"כ דאפילו בפירש ז"ע דהא מ"מ לטמא כלי בעינן חיבורים וכל שפירש אף שלא נטהר מ"מ אינו מטמא כלים. ואמנם ע"כ מ"ירי שלא הוציא ידו דאם הוציא הרי זהו עצמו יציאתו מהמקוה וכנ"ל דלא בעינן ראשו ורובו. וכל זה פשוט. ונראה עוד דה"ה הטובל במעיין שניתק ממקורו ונפסקה זחילתו אף שעדיין לא יצא מהמקוה נטהר. והגע עצמך הרי שהיה שם זו דטעון טבילה במעיין הרי ודאי כשהספק למקוה נטהר. וה"ה כל טמא הנמצא שם. (והטובל ידיו לאכילה נראה דגם כשהוא במקוה נטהר הידים אפילו להכס"מ. דלא תקן טבילה לידיים

(קמה) יטהר. (קמו) והנושאן מטמא בגדים בשעת נשיאתן. ואם נגע באוכלין עד שלא פירש הרי הן ראשון לטומאה (קמו) כמו שביארנו. (קמה) וכן זב שדרס על המשכב (קמט) שהוא מונח במקוה הרי המשכב טמא (קנ) וכשיעלה המשכב מן המקוה יטהר שהרי עלתה לו טבילה (קנא) וזה הנוגע במשכב (קנב) כשהוא במקוה (קנג) אם פשט ידו ונוגע חוץ למקוה (קנד) הרי זה (קנה) מטמא בגדים ואין צריך לומר שהוא מטמא (קנו) אוכלין ומשקין:

פרק שביעי

א דבר מפורש בתורה (א) שהאוכלין (ב) והמשקין (ג) מתטמאין (ד) שנאמר מכל האוכל

טעם ודעת

(קמה) יטהר. וא"ל (קס) שהטובל ושרץ בידו אף שהרי הוא בטומאתו מ"מ משהשליך השרץ מידו (קסא) מיד נטהר: (קמו) והנושאן. היינו אע"פ שהוא בתוך המקוה: (קמו) כמו שביארנו. לעיל הלכה י"ג: (קמה) וכן זב וכו'. הכא קמ"ל דכשם שאין המקוה מצילו להיטמא צמגע ה"נ נעשה אב דמדרס גם בתוך המקוה. וגם מטמא בחיבורין כדלהלן: (קמט) שהוא מונח בתוך המקוה. והזב עצמו חוץ למקוה או שהוא קודם יום השביעי שאינו נטהר בטבילה: (קנ) וכשיעלה המשכב מן המקוה יטהר. היינו כנ"ל דכשיעלה נמצא שהוא טהור: (קנא) וזה הנוגע במשכב וכו'. ר"ל דאפילו שנטמא המשכב בתוך המים מ"מ נטמא טומאה חמורה (קסג) לטמא בחיבורין: (קנב) כשהוא במקוה. היינו בלוחו הזמן שהטמא דורס עליו: (קנג) אם פשט ידו ונגע חוץ למקוה. וה"ה אם כולו בתוך המקוה (קסג) ונגע בדבר שמקצתו חוץ למקוה: (קנד) הרי זה מטמא בגדים. כמו שנתבאר בפרק ו' מהלכות מטמאי מו"מ ה"ג וכדלעיל: (קנה) מטמא בגדים. וכל זה אם הם חוץ למקוה וכנ"ל אבל אם הם במקוה הרי נטהרו בטבילה

נעשה שהניחן: (קנו) אוכלין ומשקין. והן נעשין ראשון כדלעיל הלכה י"ג. והנהו נשארין בטומאתן אפילו אם הן בתוך המקוה דהא אין להן טהרה: א (א) שהאוכלין והמשקין מתטמאין וכו'. ומ"מ לעולם אינם נעשים אב וע"כ אפילו אם נגעו במת אינם נעשים אלא (א) ראשון ואינם מטמאין אדם וכלים וכל הפרטים בזה מבוארים לקמן הלכה ה'. ולענין אם מטמאין אדם וכלים נשעת חיבורן למת מבואר בפ"ה מהלכות טומאת מת סק"ט נלגגי כ"ח, ואוכלין דינן ככ"ח: (ב) והמשקין. דעת רבנו בפ"א מהלכות טומאת אוכלין הלכה ד' דהיינו רק שבעה משקין, והראב"ד חולק עליו ויתבאר שם בעז"ה. ובפ"ד מהל' טו"א מבואר מהו השיעור שבו האוכלין והמשקין נטמאין ומטמאין: (ג) מתטמאין. היינו בין בנגעו באב שנעשין ראשון, בין בתולדה שנעשין שני מן התורה. וכיון שטמאין מן התורה אסור מה"ת להכניסן למקדש אף שאין חייבין כרת על הכנסתן כמבואר בפ"ג מהל' ביאת מקדש הי"ו. וכן (ג) אינן חולצין בפני הטומאה ואין (ג) מסככין בהן. ופוסלין מי חטאת (ד) משום מקום טמא. ואין ממשיכין בהן מים למקוה. וספיקן ברה"י (ה) טמא ככל ספק מן התורה: (ד) שנאמר. בפרשת

שער הציון

אלא משום לתא דנטיילה. ונטיילה ע"מ מעשה הנטיילה מטהר עיין חז"ל ידים סי' א' ס"ק כ"ו) והאמת דכל חידוש זה דנטהר רק ביציאתו תמיה מאלו וכנ"ל. והארכנו בזה שלא דברנו. ועיין עוד בירושלמי פסחים פ"ו ה"א ותענית פ"ג ה"א השרץ בידו של אדם אפילו טובל במי השילוח ובמי בראשית אין לו טהרה עולמית השליך השרץ מידו מיד נטהר וע"כ מיירי כשהוא בתוך המקוה. והנה בירושלמי תרומות פ"ג ה"א איתא ממלא אדם כלי טמא מן הבור ומערים עליו ומטבילו נפל דליו לתוך הבור נפל כלי לתוך הבור מערים עליו ומטבילו. ולכאורה הרי כבר נטהר ומה שייך הערמה. וי"ל: (קס) תענית ט"ו א': (קסא) ירושלמי פסחים פ"ו ה"א תענית פ"ג ה"א: (קסב) דהא דהאדס עצמו נטמא כבר קמ"ל לעיל: (קסג) וזה איכא נמי חידוש דאין המקוה מטהר את הנוגע עצמו מטומאת חיבורין, אמנם רבנו לא מיירי מזה דהא מיירי בהוציא ידו (והנה לעולם לא משכת"ל טהרה במקוה לטומאת חיבורין [ע"י תוספתא כלים ב"מ פ"ה כל שיש לו טהרה בלא מקוה. ופי' הגר"א דהיינו טומאה בחיבורין]. ומ"מ אם היה מקוה מציל, היה מציל גם מטומאת חיבורין גרידא דהא הטומאה קילא דיוצרת אפילו בלא טבילה):

(א) ועיין ליון ע"כ דדעת רש"י דמ"מ מוין מהן ראשון ושני: (ב) אלהות פי"ג מ"ו: (ג) סוכה י"ג ב': (ד) פרה פ"י מ"ג ורצו פי"ד מהל' פרה אדומה ה"א באוכל שני וכ"ש אוכל ראשון: (ה) כדלהלן פי"ד ה"ו:

אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא. (ה) * ואין

ביאורי הלכה

טעם ודעת

שמיני פרק י"א פסוק ל"ד: (ה) ואין האוכל שנטמא מטמא אוכל אחר מן התורה. ואפילו אם האוכל הטמא היה ראשון מ"מ אינו מטמא את האוכל הנוגע בו ונשאר טהור מן התורה. ודוקא אוכל אינו מטמא מאוכל (ו) דנפק"ל מקרא דאין טומאה עושה כיוצא בזה. אבל משקה נטמא מאוכל מן התורה ואם האוכל היה ראשון הרי המשקה נעשה שני וכדלהלן:

* ואין האוכל שנטמא מטמא אוכל אחר מן התורה. גמ' פסחים י"ד א' דתניא יכול יהא אוכל מטמא אוכל ת"ל וכי יותן מים על זרע ונפל מנגלתם עליו טמא הוא הוא טמא ואין עושה כיו"ב טמא משמע דדוקא אוכל אינו מטמא אבל משקה נטמא מאוכל. וכן מבואר להדיא בכל הסוגיא י"ח א' י"ח ב' דהיינו טעמא דאין אוכל מטמא אוכל משום דאין טומאה עושה כיו"ב וע"כ רק אוכל אינו מטמא אבל משקה מטמא. וכן בגמ' י"ח ב' שם מייחזק להדיא להפסוק הנ"ל דרך כיו"ב אינו עושה. [והנה בגמ' בע"א פרש"י באופן אחר ורק המוס' כתבו דכוונת הגמ' להאי קרא]. והנה אף דכל הסוגיא בדף י"ח אחי לר' יוסי דמשקין מטמאין אוכל מה"ת. ואנן לא קיי"ל הכי אלא כר"מ דאין משקה מטמא אחרים כלל (עי' באור הגר"א יו"ד ס' ר"א ס"ק ע"ב) מ"מ לכאורה צ"ל דאוכל מטמא משקה לא נפקו. וי"ע ס"ל דמטמא. (דהא בגמ' שם הוה פשיטא להו דאוכל מטמא משקה גם לולא קראי דדרשין התם גבי משקין). והא דנפק"ל מקרא דאין אוכל מטמא אוכל היינו רק דאוכל אינו מטמא אבל משקין מטמא. וכ"ו דברים פשוטים. והנה רבנו בהקדמתו לפיה"מ כתב ח"ל וכן ג"כ מה"ת אין אוכל מטמא אוכל ולא יהיה שלישי לעולם אלא מדרבנן בהכרח לפי וכו' שהראשון יטמא אוכלין ומשקין לבד ויהיה האוכל שני מה"ת ג"כ ולא יטמא זה האוכל שלישי אלא מדרבנן וכו' הנה החבאר שהשלישי והרביעי אינו אלא מדבריהם וכו' עכ"ל. ומשמע דגם משקה אינו נעשה שלישי מה"ת וע"כ דאין אוכל מטמא גם משקה. וכבר תמה ע"ז במי נפתח שם דהא אוכל מטמא משקה ובמ"נ דחק לפרש דברי רבנו דמה שכתב שאין שלישי מה"ת היינו רק ע"י אוכל וקאי על אוכל שנטמא מאוכל. ובגלוינות החזו"א בריש ספר מקד"ד כתב לפרש טוונת רבנו בפיה"מ באופ"א דאף דאוכלין מטמאין משקין היינו רק דאוכל ראשון עושה שני. אבל אוכל שני אינו מטמא משקה שלישי. (וע"ע בסוגיא הגמ' מג"ל חילוק זה. ועי"פ כפה"ג באור הדבר דשלישי בתרומה אינו אלא פסול טומאה בעלמא. וזה אין אוכל יכול לעשות. ועיין בבה"ל פ"י ה"ט ד"ה מדבריהם וכפיה"א ה"ג ד"ה ומנין) אמנם ראיתי שהביאו עוד מפרשו לפרה פ"י מ"ג שכתב ח"ל וכבר בארנו בהקדמת סדר זה שאין אוכלין מטמאין מה שהן מטמאין אלא מדרבנן והמשקין מטמאין את הכלים מדרבנן ומבואר לכאורה דמן התורה אין אוכל מטמא כלל. [ובאמת גם שם אינו אלא דקדוק לשון בעלמא דלא בא רבנו לכתוב אלא לגבי הא דאין האוכל נקרא מקום טמא לגבי הכלי המונח עליו ואם אוכל אינו מטמא אלא משקין עדיין אי"ו מקום טמא. וע"כ כגו ליה לכתוב מידי שהוא מטמא דרבנן. דלענין מאי דעסיק התם ח"ל לכתוב מידי דהוא מטמא משקין מן התורה. ומה שכתב דהמשקין מטמאין כלים הוא מדרבנן הנה הכוונה ביחס לאוכלין דהם אינם מטמאין כלי כלל. וע"כ ז"ל דס"ל דכל מאי דמבואר בסוגיא דאוכל מטמא משקין היינו רק לר' יוסי דמשקין מטמאין אוכלין אבל למאי דקיי"ל כר"מ דס"ל דאין משקה מטמא אחרים כלל ה"ה דאין אוכל מטמא כלל [דאוכל ומשקה חד הוא וחד דינא אית להו. (ואי"ז ב' טומאות אלא טומאת אוכלין ומשקין הו"ל חד שמה) וע"כ אי משקין אינן מטמאין ה"ה אוכלין אינן מטמאין. ואי מטמאין ה"ה דאוכלין מטמאין אלא דאינן עושין כיוצא בהן] וכוונת הגמ' בדף י"ד אין אוכל מטמא אוכל הוא לאו דוקא אלא עיקרו דאינו מטמא כלל. ואוכל היינו גמי משקה. אמנם יש להעיר מהא דמבואר בכל הסוגיא י"ז א' דרך משקה כי מטמא דכן אבל אוכל לא. ואי טעמא משום דאינו אלא דרבנן אמאי חלקו בין אוכל למשקה. וי"ל. והנה כ"ו בדעת רבנו בפיה"מ. אבל הכא ודאי חזר בו וכדמשמע ממה שחילק בין אין אוכל מטמא אוכל למשקה שאינו מטמא כלל ולא כללן יחד וכן מבואר ומפורש להדיא בדבריו בפ"ד ה"ו דקיי"ל דספק אוכלין מטמאין משקין וספק משקין לטמא טהור. וע"כ משום דאוכלין מטמאין ומשקין אינם מטמאין וכמו שהביא ראיה זו הגר"א ביו"ד ס' ר"א סקע"ב. [ואולי יש לנחות את הראיה מהתם דהנה מבואר בר"ש פ"ד מ"י דלר"ע דשלישי דאורייתא אפילו אי משקין אינן מטמאין משקין מה"ת מ"מ בספק משקין למשקין טמא (ועי' חזו"א טהרות ס' ו' סק"א) כיון דמנא חומר הטומאה ה"ו טמא אלא דדינא הוא דאינו נטמא ע"כ בכה"ג החמירו בספק וכן צ"ל דאוכל שספק נגע באוכל ולפ"ז י"ל גם לדין דלעולם גם אוכלין אינן מטמאין אלא מדרבנן אלא דמ"מ שאני הדין דאין אוכלין מטמאין מן התורה דאינו קלישות בטומאתן אלא דינא הוא דאינן מטמאין אחרים אע"ג דהרי הם כראשון. משא"כ הא דאין משקין מטמאין י"ל דהוא קלישות בטומאה (ועי' בחזו"א אור"ח ס' קכ"ד דף י"ד ב' סק"ו) שהספק בזה לענין משקין ע"ש] [והמקור לחלק בין אוכלין למשקין הוא מהא דחזו"א דבאוכלי תרומה וקדש איכא מ"ד דמטמאין. ואילו במשקין אי אינן מטמאין ה"ה דאינן מטמאין קדשים] ולפ"ז י"ל דספק אוכלין שאינו אלא דינא בעלמא דאינו מטמא ע"כ החמירו בספק משא"כ מאי דמשקין אינן מטמאין דהוא קלישות בטומאה ע"כ ספקו טהור]. אמנם יש לעיין מדברי רבנו לקמן פ"י ה"י שכתב דאדם וכלים מטמאין את המשקין מה"ת ובהמשך שם הזכיר גם אוכלין

שער הציון

(ו) פסחים י"ח א' ב' ונפק"ל מקרא שם י"ד א' וי"ח ב':

הלכות שאר אבות הטומאות פרק ז קנה

האוכל שנטמא (ו) מטמא (ז) אוכל אחר מן התורה. (ח) ולא המשקין שנטמאו מטמאין דבר אחר מן התורה. (ט) אבל מדברי סופרים גזרו על האוכל הטמא (י) שאם נגע באוכל אחר טימאהו. (יא) וכן אם נגע אוכל הטמא במשקין טמאין. (יב) ואין אוכל מטמא (יג) כלי שנגע בו לעולם ואפילו מדבריהם. (יד) וכן (טו) גזרו על המשקין הטמאין שיטמאו אוכלין (טז) או משקין (יז) או כלים שנגעו בהן: ב (יח) * אין לך ולד טומאה * שנטמא כלים

טעם ודעת

(ו) מטמא אוכל אחר מן התורה. היינו בין בחולין בין בתרומה ובין (ז) בקדשים: (ז) אוכל אחר. ומ"מ י"א (ח) דע"ס ולכונה דחיבת הקודש מכשרתן להיות אוכל לא מיקרו אוכל לענין זה: (ח) ולא המשקין שנטמאו מטמאין דבר אחר. היינו בין אוכלין בין משקין דלעולם אין המשקין מטמאין אחרים וע"כ אפילו אם היו המשקין ראשון אוכל הנוגע בהן טהור: (ט) אבל מדברי סופרים גזרו. היא גזרה קדמונית (ט) מימות הנביאים ונפק"ל מקרא בחגי דכתיב הן ישא איש בשר קודש ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל השמן היקדש: (י) שאם נגע באוכל אחר טימאהו. בין אם היה האוכל ראשון ונעשה הנוגע בו שני ובין אם היה שני ה"ז פוסל בתרומה ומטמא קדש וכן תרומה שהיא שלישי הרי היא פוסלת אוכלי קודש: (יא) וכן אם נגע אוכל הטמא במשקין טמאין. היינו (י) מן התורה וכנ"ל וזה לא קאי על מה שכתב אצל מדברי סופרים וע"כ לא כתבן כאחד. אי נמי יש לפרש שאם האוכלין האלו, שנטמאו מחמת האוכל מד"ס, נגעו במשקין הרי הם מטמאין (יא) משקה וקמ"ל דגם זה בכלל הגזרה: (יב) ואין אוכל מטמא כלי. בין כלי שטף בין כ"ח דלעולם

ביאורי הלכה

לענין דרבנן ומשמע להדיא דאוכלין אינן מטמאים משקין מן התורה וי"ע. והנה בדברי רבנו בפ"ח מה' שמיטה ויזבל הט"ו מב' דהמזכיר פירות טמאים לא נקרא חשוד דאורייתא כיון שאינו מטמא אלא מדרבנן. וע"כ נראה לפרש דלעולם ס"ל דאוכל אינו מטמא כלל מן התורה ומה שחילקו רבנו שבתחילה כתב שאין אוכל מטמא אוכל אחר מן התורה ואילו במשקין כתב דאינו מטמא דבר אחר. י"ל לפימ"כ לעיל דבאוכלין אינו חסרון בקלישות טומאתן אלא דדינא הוא דאינו מטמאין כיו"כ וע"כ נקט אינו מטמא אוכלין. משא"כ במשקין שהוא משום קלישות הטומאה וע"כ כתב דאין משקין מטמאין כלל וי"ע: * אין לך ולד טומאה שנטמא כלים אלא משקין וכו'. וכן הולד מטמא את המשקין וחזרין המשקין ומטמאין את הכלים הרי זה אומר מטמאין לא טמאין ואחיה טמאחני כ"ה במשנה פרה פ"ח מ"ה. וקחני עלה בחוספתא שם וכן גיטטרס שהיא מלאה משקין טהורין וגיטטרס טמאה כפויה על פיה נפו משקין מן התחטוטה ונטמאו באויר העליונה וחזרו וטימאו את התחטוטה הרי זה אומר מטמאין לא טימאין [שהכלי עצמו אינו מטמא כלל] ואחיה טמאחני [שהמשקין שנטמאו באויר העליונה נעשין תחילה ומטמאין את התחטוטה]: * שנטמא כלים. בספר ש"ר טהרה מקוואות פ"ו מ"ב כתב לגדל דכלים קטנים שפיהן נר וא"ל ליגע בידו בחוכן לא גזרו עליהן טומאת משקין כיון שאין מטמאין במשקה הוצ' כמבואר בשבת פ"ד ב' ובתוס' שם וה"ל לא גזרו

כלי אינו מקבל טומאה אלא מאב ואוכל א"ג אב כנ"ל סק"א: (יג) כלי. וכ"ש שאינו מטמא אדם: (יד) וכן גזרו על המשקין הטמאין. וטעם הגזירה יוצא דהלכה ב': (טו) גזרו על המשקין הטמאין שיטמאו אוכלין וכו'. והנה כיון דגזרו דמשקין לעולם תחילה כמו שיתבאר בהלכה ה' ע"כ לעולם האוכל נעשה שני. (יז) ושורפין תרומה וקדשים על טומאה זו אע"ג שאינה אלא מדרבנן והקדשים הנשרפין מחמת טומאת משקין אינם נריכין עיבור לורה: (טז) או משקין. והמשקין חזרין ונעשין ראשון וע"כ בהל' ה': (יז) או כלים שנגעו בהן. והכלים נעשים שני כדלהלן הל' ג': ב (יח) אין לך ולד הטומאה שנטמא כלים וכו'. היינו בין כלים

שער הציון

(ז) נל"ם פסחים ט"ו ב' אות ס"ח דמסתמא הילכתא כרבינא וכסתימת לשון רבנו כאן. וכ"כ בחזו"א אור"ח סי' קכ"ד לדף י"ט א': (ח) תוס' פסחים י"ד א' וכן בחגיגה כ"א א' עי"ש ועיין רמב"ן חולין ל"ד ב': (ט) פסחים י"ט א' ועי' רמב"ן שבת י"ד ב' ורשב"א שם (ועיין לעיל פ"ו צ"ח א'). וי"ע אם הכא נמי מחמירין כמו התם: (י) מי נפתח אמנה קי"ט משנ"א טהרות פ"ד מ"ט ערוה"ש כאן חזו"א הוספות בסוה"ס לפי סדר הרמב"ם (והוא מגליונות לספר מקד"ד) בדעת רבנו דלא כהלל"ם כמות רבנו [ובק"ס כאן כ' מהלל"ת] וכן הוא להדיא שיטת רש"י פסחים שם י"ד א' ד"ה ותוס' פסחים שם וי"ח א' ושבת ט"ו ב' ואף אי נמא דכן היתה שיטת רבנו כפי"מ כמו שנראה בפרה פ"י מ"ג מ"מ כאן ודאי חזר בו רבנו כמבואר בלשונו וכדלהלן: (יא) ונעשה ראשון כדלהלן הל' ה' דלעולם משקין חזרין ונעשין ראשון: (יב) תוס' פסחים ט"ו א':

(יט) אלא (כ) * משקין טמאין בלבד (כא) וטומאה זו (כב) מדבריהם (כג) * והוא שיהיו

ביאורי הלכה

טעם ודעת

בין (יג) בגדים: (יט) אלא משקין טמאין. והכלים נעשים שני כדלהלן הלכה ג'. שיעור המשקין ע"י סקכ"ט: (כ) משקין טמאין. היינו בין משקין שנגעו באב בין משקין שנגעו בראשון דלעולם המשקין חוזרין ונעשים ראשון כדלהלן הלכה ה' והם עושין את הכלי שני. חוץ ממשקין שנגעו בזה טבול יום שאין חוזרין ונעשין ראשון כדלהלן פרק י' ה"ב וע"כ אינן מטמאין את הכלי: (כא) וטומאה זו מדבריהם. דמן התורה אין כלי נעשה אלא ראשון לפי שאינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. ורבנן גזור שיקבל טומאה ממשקין (יד) אף שהן ולד והכלי יהיה שני. וא"ל הערב שמש כדלהלן ס"ק ל"ה: (כב) מדבריהם. שגזרו שיהיה שני (טו) ופוסל את התרומה והקדשים אבל אינן נשרפין כדלהלן הלכה ד' ואסור להכניסם למקדש והמכניסם למקדש נראה (טז) דלוקה מכת מרדות. ומ"מ (יז) פרוכת שנטמאת (יח) במשקין כיון שאין טומאתה מן התורה (יט) לא התמירו להוציאה ומטבילין אותה בתוך (כ) העזרה (כא) במעיינות ומקואות שהיו שם ומכניסין אותה לתוך הבית מיד (כב) לפי שא"ל הערב שמש [משא"כ נטמאת באב (כג) דמוציאין אותה לחוץ]: (כג) והוא שיהיו אותן המשקין טמאין מחמת אב מאבות הטומאה וכו'. כלומר דאם נעשו ראשון ע"י דבר שחילת טומאתו היא שני כגון שנטמאו ממי (כד) שאכל אוכלין טמאין או שטה משקין טמאין כדלהלן פ"ח הל' י' וכן ממי שבה ראשו ורובו במים שאובין או שנפלו עליו מים שאובין כדלהלן פ"ט הל' א' וכן במשקין שנטמאו מחמת הספר כדלהלן פ"ט הל' ה' וכן במשקין הבאין מחמת טומאת פיגול ונותר

שער הציון

(יג) ומש"כ מהר"ם ש"ך בינה י"ח א' דרך כללים גזרו דנטמאין ממשקין ולא בגדים תמוה. וע"י לקמן ס"ק כ"ב פרוכת שנטמאת וכו' וע"י ב"י רבנו פכ"ט מהל' כלים סוף הלכה ג'. וע"י בפרק כ"ה מכלים מ"א דברים וכספות נטמאים ממשקין [ואמנם רבנו פ"י פכ"כ מכלים ה"א דמ"יר בכלי עור ושק] וע"י ברכות נ"ב ב' וכן מבואר בפ"ג דמכשירין מ"ו לפי' הר"ש וע"י פרה פ"י מ"ב ובפירוש רבנו שם: (יד) היינו אפילו ממשקין שנטמאו מאוכלין דחזרו ונעשו ראשון דמ"מ מטמאים כלי ומה שכתב בערוה"ש סו"ס קל"ו דדעת שא"ר דדוקא בנטמאו המשקין מהשרץ עצמו תמוה דהא להדיא חגן בפרה פ"ח מ"ה ה"ו אומר מטמאין לא טמאוי ואתה טמאתני. ומה שד"ק שם מרש"י והרע"ב אינו דקדוק דעיקרא דדינא קאמרו: (טו) ל' רש"י שבת ט"ו ב'. ור"ל דכל עיקר הגזירה ד"ח דבר היתה רק לחומר תרומה וע"י צ"ן ל"ג: (טז) דהא בפ"ד מהל' ביא"מ איחא דטומאות דרבנן לוקין עליהן ואפילו הטומאות הקלות כגא ראש ורובו במים שאובין ולקמן פ"ט ה"א מנה רבנו הנטמא ממשקין טמאין בהדי הנהו טומאות לענין הער"ש ובפשוטו ה"ג לענין ביא"מ: (יז) רבנו פ"ו מהלכות כלי המקדש הי"ח: (יח) רבנו בפיה"מ פ"ח דשקלים מ"ד: (יט) מאירי שקלים שם חס כמו שכתבו המפרשים שהקילו. והייט דוקא בפרוכת או שאר כלי המקדש. משא"כ בשאר כלים וכנ"ל צ"ן י"ג: (כ) ר"ש בר שניאור שקלים שם: (כא) מאירי שם: (כב) רבנו הל' כלי המקדש שם. ולא ידענא אם מה שכתוב שמכניסין אותה לבית אחר טבילה היינו משום דקודם לכן אף שמוחר לטבילה בעזרה מ"מ מוציאין אותה מהבית מיד לבית ע"מ חמיר או דאורחא דמילתא נקט: (כג) ע"ן הל' כלה"מ שם: (כד) ונקראין שלא

אותן המשקין ° טמאין (כד) מחמת אב מאבות הטומאות בין של תורה (כה) בין של דבריהם. ומפני מה גזרו על משקין טמאין שיטמאו כלים (כו) * גזירה (כז) משום משקה הזב שהוא אב ומטמא כלים דין תורה שנאמר וכי ירוק הזב בטהור (כה) כמו שביארנו: ג כשגזרו (כט) על המשקין שיטמאו את הכלים גזרו שיהיו (ל) מטמאין את הכלים מתוכן.

השגת הראב"ד
טמאין מחמת
אב. א"ל רנה דברים
ונקודים שלא לגורך
וסוף דבר אפילו
במשקין הצלחין מחמת
ידיים גזרו שיטמאו את
הכלים משמעתא דאלו דברים (ברכות נ"ב):

ביאורי הלכה

למנוח ואח"כ ליטול ידיו כדי שלא יהיו לחות]. ובעיקר הגמ' שם הנה בחזו"א כלים סי' כ"ט סק"ט (הבאנו בטו"ד) כתב דאפילו אם נגע באחורי הכוס כיון שהוא דרך שפיה לא נטמא ולפי"ו יתכן לפרש גם כהא דל"ח לגלויות דהיינו דאפילו אם יפלו גלויות יהיה טהור ומ"מ יש להקל ול"ע: * גזירה משום משקה הזב וכו'. והא דגזרו רק על כלים ולא על אדם אף דמשקה זב וזה מטמא נמי אדם. מ"מ אין דרך רוק ומי רגלים לבוא על האדם מחמת מאיסותן ולא גזרו אלא על הכלים. משנ"א פרה פ"ח מ"ה. [ועיין שם עוד שכתב דזבים לא שכיחי בהדי אדם ועי' עוד חולין פ"ח א' דלא בדילי

טעם ודעת

שטמאין מדבריהם כדלהלן פ"ח ה"ג וכן המשקין שנטמאו מחמת ידיים כדלהלן פ"ח ה"ז ס"ק כ"ג כל אלו טומאתן אינן מחמת אב שהרי תחילתן שני וזה לא גזרו רבנן שהמשקין שנטמאו מהן יטמאו כלים כיון שלא שייך טעם הגזירה דלא דמו למשקה זב וזה. והא דידים מקרי שלא בא מחמת אב אע"פ (כה) שנטמאו מראשון היינו משום (ט) שאין ענין טומאת ידיים בלא גופו בתורה דמן התורה אין טמא אלא אדם. וע"כ אפילו ידיים שנטמאו מחמת שנגעו בראשון שנטמא מאב מ"מ משקה הנוגע בהן אינו מטמא את הכלים.

וכל שכן שכל אלו (ט) אינן מטמאין את אחורי הכלי. והנה כל זה דעת רבנו אבנ"ד (כה) ושאר ראשונים דכל המשקין מטמאין את הכלים אפילו שלא באו מחמת אב וכן הכריע (כט) הגר"א: (כד) מחמת אב וכו'. וכלי שנטמא מחמת משקין חזר ומטמא משקין לטומאות כלי אחר ואף דטומאת הכלי אינו אלא מדבריהם מ"מ מקרי (ז) בא מחמת אב דעיקר טומאת כלי מן התורה: (כה) בין של דבריהם. עיין פ"ו ה"י: (כו) גזרה משום משקה הזב. היולא ממנו כגון רוקו חובו ומימי רגליו שהן אב הטומאה מה"מ ומטמאין כלים. ואם שאר משקין לא יטמאו משקין ידמו דלעולם אף משקי הזב אין משקין מטמאין כלים: (כז) משום משקה הזב שהוא אב. ואף דמשקה הזב הוא אב והכלים הנוגעים בהן נעשין ראשון הוה (ל) סגי להו לגזור בשאר משקין דליהו משקין ראשון והכלי שני דעי"ז כבר יזהרו במשקה הזב: (כח) כמו שביארנו. בפרק א' מהלכות מטמאי מו"מ ה"ד: ג (כט) על המשקין שיטמאו את הכלים. היינו אפילו כל שהוא משקין כל שיש בהן טופח להטפוח וי"א טופח (ל) ויתבאר בעזה"י בפ"ד מהל' טומאת אוכלין הלכה ב': (ל) מטמאין את הכלים מתוכן. היינו בכלי שיש לו תוך. ובהלכה דלהלן ביאר רבנו הטעם. ולקמן ס"ק

שער הציון

מחמת אב כיון שאין ענין טומאת אכילה בתורה. חזו"א ידיים סי' א' סק"ג. וע"ע לקמן פ"ח בנה"ל: (כה) מרסה"מ רש"ש וחזו"א ידיים סי' א' סק"ג ודלא כל"ח וראש"ל ברכות נ"ב א' (ועי' לשון רבנו לקמן פ"ח ה"י). וכבר העיר ע"ד הל"ח ברש"ש שם דהא רבנו בפיה"מ ס"ל דמשקה הנא מחמת סחם ידיים אינו נעשה ראשון וא"כ ע"כ דמייירי רבנו בידיים שנטמאו מחמת טומאה ידועה [וגם אינו נראה בלשון רבנו שם דהא דנעינן מחמת אב חד מילתא הוא עם הא דאינס נעשים ראשון. אלא קולא נספח היא] וכע"ז הוכיח במרסה"מ ובחזו"א שם מדברי רבנו בפירושו בפ"ה דמכשירין ופ"ב דטבוי" עיי"ש. [ובעיקר ד' הל"ח דגמ' ברכות איירי דוקא בטומאה ידועה. עי' חזו"א ידיים שם סוף סק"א]: (כו) חזו"א הנ"ל: (כז) דהכל הוא בכלל טומאת כלים וזיל בתר טעמא אטו משקה זב וזה: (כח) ראב"ד בהשגות כאן ולקמן פ"י ה"ח ובהשגות על הבעה"מ פ"ק דפסחים (ע"ש דהוי ב' גזרות) תוס' שבת י"ד ב' ותוס' הרא"ש שם רמב"ן שם וכן מובאר דעת הר"ש טבוי" פ"ב מ"ב והרע"ב שם. (ובערוה"ש כאן כתב דכ"מ ברש"י ברכות נ"ב אבנ"ד אינו ראיה דהא גם לדעת רבנו הגמ' התם ע"כ הכי ס"ל) וע"ע ביחסי חנו"א ערך חזקיה (הועתק בקובץ שיטות קמאי פסחים י"ז ב' ובסוף תוס' הרא"ש חגיגה): (כט) יו"ד סי' ר"א ס"ק ע"ב ועי' א"ר פ"ח מכלים משנה י"א: (ל) כדלהלן פ"ח ה"י ואף דכלי אינו נטמא מחמת משקין מה"מ לא דמיא לידיים כיון דעיקר טומאת כלי מה"מ וכמ"ש בחזו"א הנ"ל ע"ש: (ל) מהרש"א שבת ט"ו ב': (ל) ובחזו"א כלים סי' י"א ס"ק כ"א ליד דלטמא אחרים אפילו טופח לא בעינן, אמנם לכאורה מהא דטהרות סוף"י ד' משמע דהדר ביה עיי"ש ויש

השגת הראב"ד
 ° בין בכלי חרש
 בין בכלי שטף.
 ח"א אין השכל נותן
 שיעשו משקין מה
 שאין המת והשרץ
 עושין ולא גזרו חכמים במשקין אלא משום משקה זו חכה ואם הזב והזבה אין מטמאין כלי חרס מאחוריו אין המשקין שלהן
 מטמאין וכל שכן שאר משקין וזה המחבר נתלה בחוט של ערב שמאל בנכירות (לה) הא יש לו חוץ בכלי שטף הרי הוא ככלי
 חרס מה כלי חרס נטמא גבו ולא נטמא תוכו אף כלי שטף נמי וכו' ומפשו הדבר כפשוטו דתוכו לא נטמא הא גבו מיהא
 נטמא. ואני אומר דשיטת דגמ' הוה ומכלי שטף נסבה והציון לא היה אלא לחלק גבו מתוכו כמו כלי חרס שחילקו הכתוב:

ביאורי הלכה

טעם ודעת

מ"ו יתבאר דין פשוטי כלים: (לא) לאויר כלי חרס.
 כלומר אע"פ שלא נגעו בו ואז"ל אם נגעו בו מבפנים:
 (לב) גטמא כולו. כלומר דמטמא אחרים בין מתוכו
 בין מגבו. ומתוכו היינו אפילו מאחוריו ככל טומאת כלי
 חרס: (לג) כולו. ואין לו טהרה במקוה: (לד) והרי
 הוא שני. ופוסל את התרומה ומטמא אוכלי קודש
 [אבל אינן נשרפין כיון שאינן אלא דרבנן כדלהלן הלכה
 ד']. וכן מטמא משקה חולין משום דכל הפוסל את
 התרומה מטמא משקין להיות תחילה כדלהלן הלכה ה'.
 ויכול להשתמש בו לכתחילה לאוכלי חולין (נ) ומעשר
 וישארו בטהרתן. אבל חולין הנעשין על טהרת תרומה
 וכן חולין הטבולין לחלה נטמאין ממנו: (לה) ואם
 נגעו בשאר כלים מתוכן גטמא כולן וכו'.
 וטובלן ונטהרין מיד ואז"ל הערב שמש מפני שעיקר
 טומאה זו מדבריהם (נד) כדלהלן פרק ט' הלכה א'
 [ויש (נה) מי שחולק]. ומותר לטבול כלי שנטמא
 במשקין (נו) בשבת ויו"ט כיון שהוא טהור מן התורה
 (נז) לא מחזי כמתקן: (לו) באחורי הכלי וכו'.
 ומקרי אחוריים בין גב הכלי בין אם יש לכלי תחתיו
 (לח) כמין מושב: (לז) הכלי. ושפת הכלי (לט) דינה
 כאחורי הכלי אבל (מ) הרע"ב כתב דהיינו אונגי הכלי
 דמנגבן והוא טהור כמ"ש בפכ"ה מהל' כלים ה"א
 ועיין בבה"ל: (לח) בין בכלי חרש. ואף דבעלמא

מייניה: * לאויר כלי חרס. עי' בטו"ד הל' טו"מ פ"א
 הלכה ה' לענין נגעו בתוך הכלי ולא נכנסו לאחוריו. וע"ע שם
 בטו"ד ס"ק מ"א ובשעה"צ שם דרין נגעו באחור כ"ח ולא
 נכנסו לתוכו: * כלי חרס. ולא מהניא ליה טבילה. ומה
 שכתוב בשטמ"ק בילה י"ח א' כ"ח ע"כ לאו דוקא כ"ח אלא
 כלי מאוס וכמ"ש בשו"מ אבני מילואים ס' י' ד"ה ובחידושי:
 * אבל אם נגעו משקין טמאין באחורי הכלי שיש
 לו תוך וכו'. בנכירות ל"ח א' הכא במאי עסקין בטומאת
 משקין דרבנן וכו' דמדלוריימא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה
 מטמא כלי ורבנן הוא דגזר משום משקה דזב חכה הלכך שוויה
 רבנן בטומאה דכלי חרס. והנה כבר ביארנו בבה"ל סוף פט"ו
 מהלכות טומאת מת דגבי כלי חרס עיקר טומאתו הוא בתוכו
 דהוא עיקר הכלי. וטומאת הגב היינו רק משום דנטפל לתוכו
 ונטמא תוכו טמא גבו. ולפ"ו נראה דה"ה בטומאת משקין
 דמאי דקיי"ל בהו דנטמא גבו לא נטמא תוכו ומ"מ נטמא
 תוכו נטמא גבו היינו רק דנטפל לטומאת התוך. ובפשוטו הדבר
 מבואר מהא דפכ"ה מכלים מ"ה גבי רובע וחצי הרובע. והיינו
 כלי שיש לו ב' תוכות, דאם נטמא תוך אחד רק אחוריו טמא
 ואם נטמא מגבו אין חולקין את הגביים. והנה כשנוגע בדבר
 אחד מיחשב מגע כבול וז"ע דא"כ אם נטמא תוכו ע"ס
 המגע הוא על כל הכלי וגם בגב ואמאי לא נימא דנטמא גם
 כל גב הכלי דהא הכל חשיב כחדא. וע"כ דאין טומאת
 האחוריים אלא מפני שלאחר שנטמא התוך נטמא ממילא הגב
 שהוא טפל לכלי וע"כ לא נטמא אלא גב אותו התוך. ולא נטמא
 ממנו הגב השני. [והנה מבואר בזבחים ע"ט א' דמעיקרא
 דינא בטומאת גב סגי בטבילת הגב לחודא. אמנם הכא לא
 נימא דסגי בטבילת התוך לחודיה וממילא יטהר הגב. דהא
 דבעלמא בעינן בטבילת כלים שיטבול גם יד הכלי. ולא סגי
 בטבילת הכלי וממילא יטהר היד. וע"כ דאחר דנטמא בעינן טבילה על כל מקום הטומאה]. וזה מבואר מה שצידד המל"מ
 פכ"ט מכלים דבר שנטמא תוכו והפכו טהור וכו' שנטמא גבו והפכו נטמא גם גבו והיינו משום דמעשה נטפל הגב להתוך
 משא"כ אם נטמא התוך והפכו חו' ליכא טומאה על התוך (ויעיין עוד להלן): * בין בכלי חרס. בביאור דעת רבנו דגם

שער הציון

לחלק וז"ע: (לג) חוס' בילה י"ח א'. ועי' חגיגה כ' א' שמרתיה וברש"י שם והכא שאני שאינה טומאה אלא טבוי"י דהא מותר
 באכילה מעשר: (לד) וכו' בחו"כ פרשה הלכה ה' והביאו רבנו בהקדמה לפיה"מ וכ"כ רבנו עוד בפיה"מ שקלים פ"ח מ"ד
 ולפירושו שם הוא מבואר במשנה שם. וכ"ה ברש"י בילה י"ח א' ועי' חוס' שם וחגיגה כ"א א' וזבחים ז"ח ב'. וע"ע בחי' בן
 הרמב"ן בילה שם. וכ"ד הר"ש פרה פ"א מ"ה: (לה) הר"ר אלחנן בחוס' חגיגה כ"א א': (לו) רבנו פ"ד מהל' יו"ט הי"ח:
 (לז) רש"י בילה שם וכתוב: (לה) עי' חוס' שבת ט"ו א' ור"ש כלים פ"ב מ"א ועי' בראשין ס' נ"ו ויתבאר בעזה"י בפכ"ט
 מהל' כלים: (לט) מבואר ברש"י וזבחים ע"ט א' ועי' חו"א כלים ס' כ"ט סק"י ע"ש ועי' בבה"ל: (מ) כלים פכ"ה מ"ו ועי'

(לט) * בכלי (מ) חרס (מא) בין (מב) בכלי (מג) שטף (מד) וכלי מתכות (מה) * גטמאו

טעם ודעת

בטומאה דאורייתא אם נגע בגבו לא נטמא כלל מ"מ כמשקין שהיא (מא) טומאה קלה דרבנן שגזרו על אחורי הכלי גזרו אף בכ"מ דמ"מ אחורי הכלי מקרי. וזה דעת (מב) רבנו. אבל הראב"ד (מג) ושא"ר חולקין דכיון דהגזירה משום משקה זכ חזקה והם עצמן אינם מטמאין מאחוריהן כ"ש משקין דלא גזרו בהו: (לט) בכלי חרס. וה"ה אם נגעו משקה (מד) זכ חזקה או (מה) דם הנדה באחורי כ"מ נטמא. ומ"מ נראה דגם בהנהיגו אין הכלי נעשה אלא (מו) שני [וכן בספק נפלו (מו) טהור דלענין זה אין דינן אלא כמשקין דספקן לטמא טהור כדלהלן פי"ד ה"ז]: (מ) חרס. וכ"ז ביט' לו תוך אבל פשוטי כ"מ אינו כלי ולא נטמא כמשקין (מח) כלל: (מא) בין בכלי שטף. היינו כלי עץ וכלי עצם כלי עור וכלי שק שיש להן טהרה במקוה (מט) ונקראין שטף כדכתיב ושוטף במים: (מב) בכלי שטף. כתב רבנו בפכ"ח מהל' כלים הלכה ב' אחד כלי השק כגון השקין והמלוצפין או כלי העור כגון הכרים והכספות ואחד כלי העץ אפילו קופות ומשפלות אם נטמאו אחוריהן כמשקין לא נטמא תוכן. ולדעתו (נ) ה"ה אם נטמא תוכן נטמא גבן וקמ"ל (נא) דאפילו כלים אלו שאפשר להופכן ולהשתמש בהן מ"מ יש להן אחורים ותוך. [ודעת הראב"ד שם דאפילו נטמא תוכן לא נטמא גבן] (נג) ואם הפכן

ביאורי הלכה

גב כ"מ טמא אף דאינו מטמא שאר טומאות. עיין ביחוס' תנו"א ערך חזקיה (הועתק בסוף תוס' הרא"ש חגיגה) שפירש דהתקנה היתה משום הפיטו. דהא המשקה מטמא בהיטו. וע"כ מטמא גם במגע מגבו אטו היטו. וממילא גזרו על שאר המשקין. עכ"ד. אבל אינו מובן, דהא כ"מ שהיטו אינו מטמא. ורק אדם שהיטו את משקיו הזכ טמא. [ואפילו לדעת רש"י נדה נ"ד ב' דדם הנדה מטמא כלי הנישא עליו. מ"מ בכ"מ אינו מטמא תוכו כמו שהוכיח הגרע"א במכתבו שהוצא בהפא"י כלים פ"א מ"א בנעו א'. כיון דאין טומאתו אלא מתוכו]. ואי משום האדם המפיט, הרי אינו מטמא כלי חרס אפילו בשעת חיבורו כדחנן בזבין פ"ה מ"א וז"ע. ואמנם בשיטת רבנו כבר ביארו דהיינו משום דהטומאה שגזרו על אחורי כלים אינה בכלל התקנה דהכלי נטמא ומגבו טמא רק הגב. אלא דינא אחרינא הוא דגב הכלי, אף שאינו עצם הכלי נטמא. (וכמ"ש לעיל בד"ה הסמוך, דאפי' בנטמא התוך הגב טמא רק משום דנטפל) וע"כ אפילו בכ"מ אע"פ שאינו מעצם הכלי מ"מ כיון שהוא אחורי כלי נטמא. ונראה להוכיח כן מהא דתנן בכלים שם פרק כ"ה מ"ב דמרדע יש לו אחוריים ותוך משנעו לחרחור מארבעה לדרכן. והיינו כמין עץ ארוך שיש לו שימוש מב' צדדיו כגד אחד מחובר דרכן ומגד שני מחרחור. ולפירוש רבנו פכ"ח מכלים ה"ד אם נפלו משקין על שיעור ד' או ו' הסמוך לדרכן או לחרחור טמא דד' או ו' אלו מקרי תוך. ומ"מ לא נטמא העץ שבאמצע שהוא אחר שיעור הכלי. ואילו אם נפלו משקין על המרדע באמצע דהיינו אחר השיעור הג"ל נטמא המרדע עצמו משום דהו"ל אחורי כלי ואילו הו' טפחים של חרחור וכן הד' שטפוחים לדרכן לא נטמאו. ולכאורה ז"ע דאי אחורי הכלי הוא אמאי כשנטמא הדרכן לא נטמא המרדע משום דנטמא תוכו נטמא גבו. וע"כ דמרדע

שער הציון

בה"ל ד"ה נטמאו אחוריו: (מא) וע"י בה"ל. וע"י רש"י בכורות ל"ח דמבואר דפשיטא ליה נמי דהו"ל למיגזר. אלא דתי' דא"א להחמיר טפי ממשקין זכ חזקה: (מב) וכן היא לכאורה שיטת הר"ש בפ"ג כלים מ"ה [וע"ש בפ"ג מ"ג וז"ע]. וכ"ד הרע"ב פ"ג מ"ג שם וכן הביא הראב"ן סי' נ"ו וביחוס' תנאים ואמוראים ערך חזקיה בשם ר"ג גאון ועיין באורך במל"מ פ"א מכלים ה"ג: (מג) רש"י בכורות שם ובחגיגה כ"ב ב' מאירי חגיגה ר"פ חומר בקדש [ד"ה המעלה השניה]. וכ"מ בתוס' ר"ד חגיגה כ' א': (ומש"כ במקו"ל כאן דדעת ר"ח והראב"ן כרבנו הנה כ"ז ל"ש להכא דהם פ"ל דכתיב טמא מה"ת. ורבנו רק מדרכנן קאמר ורק משקין טמאין): (מד) ראב"ן סי' נ"ו יחוס' תנו"א ערך חזקיה: (מה) אור"ש פ"ט מהל' איסור' ה"ו: (מו) דעיקר הגזירה היתה על משקין דלעולם אינם אלא ראשון. וע"י ידים פ"ג מ"א. (והנה ביחוס' תנו"א שם כתב עוד טעם שגזרו על משקין דזכ כיון דמטמא בהיטו ומשמע שם שיעקר הגזירה בגב היתה על משקה זכ חזקה ואגב גזרו גם על שאר משקין ולפי טעם זה נראה דיהיה ראשון וז"ע): (מז) אור"ש שם: (מח) רבנו פי"ג מהל' כלים והיינו אפילו ביחדו לתשמיש דגרע משאר פשוטין דלהלן דהתם מקרי כלי אע"פ שהוא פשוט: (מט) רש"י בכורות ל"ח א' ותוס' שם: (נ) עיין בס"מ שם ובר"ש פכ"ה מכלים מ"א: (נא) רא"ש כלים שם: (נב) תוספתא כלים כ"ב פ"ג ה"א הוצא בר"ש פכ"ה מ"א ורבנו השמיטה:

ביאורי הלכה

משקין מטמאין ליה דלקמן פרק י"ד. ע"כ גם נגדה לא החמירו לטומאות. והיינו דאע"ג דנפול שם דם הנדה נטמא הכלי. מ"מ אין הטומאה שם אלא משום דגם דם הנדה הו"ל משקה טמא ולא משום דהוא אב דדם הנדה, דהא אי משום הא אין גב כ"ח טמא, וע"כ נכנס דאינו אלא ספק הקילו. ולפי"ז יש ללמוד מד' האו"ש דהכלי נעשה שני אף שנגע בדם הנדה שהוא אב, ואינו נטמא מאב דנעשה ראשון דזה לא גזרו. דהא בספק זה"ט מד"ס קי"ל דספקו להחמיר. וע"כ דפשיט"ל דהכא אינו ספק אב הטומאה אלא ספק משקין. וכלא"ה נמי כ"ה מסבירא דלא חיקנו אלא כשאר משקין שעושין את הכלי שני וז"ע: * נטמאו אחוריו בלבד. נמשנה כלים פ"ב מ"ו בית תכלין של עץ שנטמא אחד ממשקה לא נטמא חברו רי"ח בן טרי אומר חולקין את עוביו המשמש לטמא טמא לטהור טהור. והנה בפשוטו טעמא דרי"ח ב"ג דהמשמש לטמא הרי הוא כגב הטמא והמשמש לטהור אינו כגב הטמא. ולפי"ז אם נטמא שפת הכלי טמא אחורי הכלי ככל דין טומאת אחוריים. וכן נקט בחזו"א כלים סי' כ"ט סק"ט. איברא דמדברי הר"ש מובאר דטעמא אחרתא הוא דהא כחב דאם נפלו משקין טמאין על השפה עצמה ג"כ לריוב"ג חולקין את הגביים. והנה אי הגב הרי הוא כאחורי הכלי הא לענין הגב קי"ל בכלים פכ"ה מ"ה גבי רובע וחצי הרובע דאין חולקין את הגביים וכמו שפסק רבינו בפכ"ה ה"ו דלענין טומאת הגב הכל חשוב אחד. וא"כ אמאי כחב הר"ש דאם נפלו המשקין שם מחלקין את הגב לריוב"ג. וכבר תמה בן בחזו"א הנ"ל. וע"כ מוכח דדעת הר"ש דטעמא דריוב"ג היינו משום דהגב חשיב כהתוך עצמו כיון דלעולם הוא משמש עמו, ואי"ז טומאת אחוריים אלא כטומאת התוך עצמו. וא"כ ה"ה לענין שאם נפלו שם המשקין הרי התוך טמא וכולו נטמא. ולענין זה חמיר מכלי חרס. והנה נמשנה כלים שם ברישא קאי אכ"ח. ולכאורה גבי כ"ח נכח"ג לא יפלוג ריוב"ג. (והנה הרע"ב בכלים פכ"ה מ"ו פי' דאונן הכלי היינו שפת הכלי עולה דאם נפל שם משקין מנגנן והן טהורין. ולפי"ז ע"כ הא דריוב"ג היינו רק בגוונא דנטמא תוכו נטמא חוניו). והנה בחזו"א סי' כ"ט סק"ט כתב דהא דאמרינן דכלי

טעם ודעת

נעשו אחוריהן תוכן ותוכן אחוריהן. ובמל"מ (נג) הסתפק אי היינו דוקא שהספק קודם קבלת הטומאה דלא חולקין בתר תחילתן אלא בתר שעת קבלת הטומאה. או דלמא אפילו לאחר קבלת הטומאה דקי"ל דנטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו וה"נ אם נטמא גבו והפכו (נד) ירד טומאה לכל ואם נטמא תוכו שהיה הכל טמא והפכו אין טמא אלא גבו. [שאין טומאת הגב אלא משום שנטפל לתוך וכל שנעשה גב אין תוכו טמא]. ופשוטי (נה) כלי שטף אם אינן ראויין למדרס הואיל ואינן מקבלין טומאה מה"ט נטמאו אחוריהן לא נטמאו תוכן אבל אם הן ראויין למדרס הואיל ואין להן אחוריים ותוך לעולם נטמא הכלי כולו ועיין פרטי הדין בס"ק מ"ז: (מג) שטף. וה"ה כלי (נו) זכוכית אף דאין להן טהרה במקוה לדעת רבנו צפ"א מהלכות כלים הלכה ה' ופ"ב מהלכות מקואות ה"ב: (מד) וכלי מתכות. קמ"ל דלא אמרינן דכיון דפשוטי כלי מתכות טמאין ה"ה דביש להן תוך נטמא גבן תוכן טמא. ועיין לקמן דין טומאת משקין בפשוטין: (מה) נטמאו אחוריו בלבד והרי אחוריו שני ולא נטמא תוכו. וע"כ המשקין שבתוכו טהורין (ט) ומותר לשתותן אע"פ (נח) שאוכל בטהרה ואף שנשעת שתייתו נוגעין משקין שנפיו באחורי הכלי, א"ל לחשוש שיחזרו ויטמאו את תוכו ויחזור ויטמא מהמשקין שבתוכו דהקילו חכמים דאפילו אם נגעו (נט) לא יטמאו דרך שתייה. [ומ"מ את המשקין הטמאין עצמן נרץ לנגב (ס) קודם השימוש]. ומ"מ (סא) נהגו הכהנים שלא יהיו מקיימים

שאחוריו טמאים שותה ואינו חושש שמה יטמא מאחוריו היינו דבאמת שותה אף שהמים נוגעין באחוריו דלא גזרו טומאה דרך שתייה. והנה כל זה לפי"מ שנקט שם דלא שייך לשחות בלא שיגע באחוריו. אמנם לפי"מ שכתבנו דדעת הר"ש דהשפה חשובה

שער הציון

(נג) פכ"ח מהל' כלים ה"א. ובחזו"א כלים סי' כ"ט פשיטא ליה דהספק אחר קבלת הטומאה נשאר בדין הקודם: (נד) ולכאורה י"ל עוד דכוונת התוספתא דלעולם רק הגב טמא וע"כ אם הפך את הגב לתוך אחי רק גבו דהשתא טמא. אמנם בר"ש פכ"ה דכלים משנה א' בסופו מובאר דאינו כן [ממה שכתב ועוד ע"ש]: (נה) רבנו פכ"ח מהל' כלים ה"ג: (נו) בן נראה סתימת הסוגיות וד' רבינו כלי שטף היינו רק לאפוקי כלי חרס. וכל זה אפילו לדעת הראב"ד לעיל דככ"ח לא גזרו מגבו, אף אי עיקר גזרת כלי זכוכית אטו כלי חרס, מ"מ כיון דמטמא מגבו בכל הטומאות גרע. וכ"ש אי רק משום מתכות גזרו ביה. וכ"ז פשוט [ואין לומר דכיון דאינו מטמא אלא מדרבנן לא גזרו ביה. דהא פשוטי כ"ע אינן מטמאין אלא דרבנן ומ"מ מטמאין כמ"ש רבנו בפכ"ט מהל' כלים ה"ב ואפילו לדעת הראב"ד שם [ע"ש בהל' א' ושייך להל' ב'] הכא חמיר טפי דיש לו ב"ק]: (נז) רבנו לקמן פי"ב ה"ב: (נח) חזו"א כלים סי' כ"ט סק"ט מההיא דברכות נ"ב. והנה לכאורה דין זה היינו אפילו בטהרה עצמה וכמו שנראה מדברי רבנו הנ"ל. ועי' פסחים כ"א א' וז"ע: (נט) חזו"א שם. ועי' בהל' וז"ע: (ס) דלא גרע מהא דידות הכלים דמנגנן כמ"ש בפכ"ח מהל' כלים ה"א עי' שם בהשגת הראב"ד: (סא) תוספתא כלים פ"ג ה"ב כפי' הגר"א ב"ז עי' מ"ט וחזו"א כלים סי' כ"ט סק"ד:

הלכות שאר אבות הטומאות פרק ז קסא

(מו) * אחוריו (מו) בלבד (מח) והרי אחוריו (מט) שני (נ) ולא נטמא תוכו. (נא) במה דברים אמורים לתרומה (נב) אבל * לקודש כלי (נג) שנטמאו אחוריו נטמא כולו והרי כולו

טעם ודעת

כלים שגבן טמא שלא יבואו לידי תקלה ויגעו במשקין שעל גבן: (מו) אחוריו. ושפת הכלי (סג) בכלל אחוריו ועי' לעיל ס"ק ל"ו דיש חולקין: (מו) בלבד. וכל זה ביש להן תוך אצל (סג) פשוטי כלי שטף המקבלים טומאה מן התורה מפני שראויים למדרס כגון המטה והעור שישינים עליו והכסא וכיו"ב אין להם אחוריים ותוך וצין שנגעו משקין בהן מתוכן [היינו (סד) הגד שמשמשין בו] בין מאחוריהן בין (סה) בידותיהן נטמא הכלי כולו ומטמא (סו) בין אוכלין בין משקין. וכל זה בפשוטין המקבלין טומאה מה"ת (סו) אצל פשוטי כלי עץ שאין ראויין למדרס כגון שלחן הואיל וטומאתן רק מדרבנן וכמו שיבאר בפ"ד מהל' כלים אם נטמאו אחוריהן במשקין לא נטמא תוכן. ודעת (סח) הראב"ד דבהנהו אם נטמא מאחוריו לא נטמא כלל: (מח) והרי אחוריו שני. לענין שמטמא משקין אפילו דחולין משום דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה. ומ"מ אינו פוסל אוכלין ואפילו תרומה כדלהלן הלכה ו': (מט) שני ולא נטמא תוכו. ולענין טבילה כיון שאין טמא אלא גבו מדינא (סט) אין תוכו צריך טבילה ומהניא טבילה לגבו לחוד וסגי בכניסת מים כל דהו לתוכו שפעלה טבילתו לשפתו. ומ"מ משום גזירה הצריכו שיכנסו גם לתוכו ועי' פרטי הדין בפ"ג מהלכות מקואות הל' י"ט: (ג) ולא נטמא תוכו. וכן לא נטמא אונגיו ולא אזניו ולא ידיו ולא מקום האצבע השוקע בשפת הכלי. וכל

ביאורי הלכה

כהתוך אולי ה"ה לקולא נמי דאם נטמא אחוריו לא נטמא מקום זה. וא"כ משכח"ל דישתה ויגע רק בשפתי הכלי בלא שיגע באחוריים, ולפי"ו ליתא לראיית החזו"א וי"ל דשפיר טימא אפילו אם נגע דרך שפיה. ולא חנן אלא דשותה ואינו צריך לחשוש שמא יגעו באחוריים וי"ע. שו"ר ברש"י זכאים ע"ט ח' דמבואר דנטמא אחוריו אף שפתי טמאה וזה כהחזו"א. (ורש"י לטעמיה בחגיגה דף כ"ב ב' שפי' דאונג ה"ט שפתי הכפולה לצד חוץ ודלא כהרע"ב וא"כ שפה בעלמא דינה כאחורי הכלי): * אחוריו בלבד. יל"ע ברובע וחצי רובע דקיי"ל דנטמא תוכו נטמא גבו בלבד וקיי"ל דאם נגעה טומאה באחוריו נטמאו הגב"ס כולן ויל"ע בגוונא שנטמא אחד ונטמא גבו ואח"כ נגעה טומאה בגב הטמא מי יטמא הגב השני להאי גיסא בגמ' מנחות כ"ד דהיכא דשבע לה טומאה אינו מק"ט. [ולדעת הר"ח שבת דף ט"ו והראב"ן כחשוכה דגב כ"ח טמא מה"ת הספק הוא בדאורייתא] (ואפשר דלעולם טומאת אחוריים לגבי טומאת תוך הו"ל טומאה קלה על טומאה חמורה ועי' חזו"א כלים ס' כ"ט סק"ב וי"ע). ולכאורה תליא בב' תירוץ הרמב"ן שבעות י"א בדבר אחד שחזיו טהור ונגע בחזיו הטמא אי אמרינן שבע לה טומאה. [וכן נראה דבמקום שהיו אחוריים טמאין ונטמא תוך אחד. תהני טבילה לטהרת האחוריים לבד. אע"פ שהחזיו הסמוך לתוך הטמא יסאר בטומאתו. דאף לפי"מ שהוכח באו"ש פ"א מהל' שגבות ה"ב דלא מהני טבילה לטומאה קלה במקום שטמא בטומאה חמורה. הכא כיון דמהניא לגב השני נראה דשפיר מהניא וי"ע]: * לקודש. בפשוטו נראה דאי"ו רק משום דנטמא גבו נטמא תוכו אלא דלגבי קדש דינו כמו בנטמא משרץ דכל הכלי חשיב אחד. ונפק"מ דברובע וחצי הרובע אם נטמא אחד נטמא השני. וכמ"ש הר"ש בכלים פ"ב

פרטי דין זה מבוארין בפכ"ח מהל' כלים ה"א וע"ש הדין באם נפלו המשקין עליהן: (נא) במה דברים אמורים לתרומה וכו'. כלומר דאם נטמא אחוריו התוך טהור אפילו אם חגע שם תרומה עזמה ויכול לשמור את הכלי להשתמש תרומה בתוכו ואצ"ל חולין: (נב) אבל לקודש כלי שננטמא אחוריו לקודש נטמא כולו והרי כולו שני לקודש. היינו (ע) בכלי השמור לקודש ונגעה טומאה באחוריו שכל שלא הסית דעתו ממנו לקודש אף שננטמא אינו אלא שני [אצל אם הסית דעתו הרי זה ראשון לקודש] וכל זה אף בנטמא מתוכו: (נג) שננטמא אחוריו לקודש וכו'. וכן אם נגע בבית הצביעה דלענין תרומה שאר הכלי טהור מ"מ לענין

שער הציון

(סג) חזו"א שם וכ"מ ברש"י זכאים ע"ט ח' ועי' בה"ל וי"ע: (סג) רבנו פכ"ח מהל' כלים הלכה ג': (סד) בכורות ל"ח א' ברש"י וחוס' שם ועיין חזו"א כלים ס' כ"ט סק"ב: (סה) חזו"א שם סק"ג כמ"ד במשנה שם כלים פכ"ה משנה ואי"ו כמו ביש להן תוך דמנגבין והן טהורין כמ"ש רבנו בפכ"ח שם ה"א: (סו) שם סק"ג כמו בנטמא מתוכו ואי"ו בטומאת אחוריים לתוך דאינו מטמא אלא משקין כן נראה [ואינו מדין נטמא אחוריו נטמא תוכו דהא אפילו נטמאו ידיו כולו טמא ולא אמרינן דמנגבין והן טהורין כמו ביש לו תוך. וע"כ דהכא החמירו דליהוי כשאר כלים. וכמבואר בכורות דהוי סגי להו להא דנטמא גבו לא יטמא תוכו כי היכי דלא ישרפו תרומה וקדשים]: (סז) רבנו שם הלכה ג': (סח) כ"ה לפי הגהת האחרונים בהל' כלים שם דהשגת הראב"ד בהל' ב' קאי על הל' ג': (סט) זכאים ע"ט ח' וברש"י שם: (ע) עי' חזו"א כלים ס' כ"ט סק"ג:

(נד) שני (נה) לטומאה: ד' כבר ביארנו (נו) שהאוכלין אין מטמאין כלים (נז) והמשקין מטמאין. ולמה עשו בטומאת משקין היכר זה ואמרו שהכלי שנגעו משקין טמאין באחוריו לא נטמא תוכו (נח) לתרומה להודיע שטומאת כלים אלו מדבריהם שלא ישרפו עליה תרומה וקדשים: ה' כבר (נט) ביארנו (ס) שהאוכלין והמשקין שנגעו באב מאבות הטומאות הרי הן ראשון לטומאה. וכן (סא) אם נגע אוכל באדם או בכלי שנטמא באב הרי אותו האוכל שני לטומאה. (סב) ואוכל שנגע בזה השני נעשה שלישי לטומאה. ואם נגע השלישי (סג) באוכל רביעי (סד) הרי זה נקרא (סה) רביעי לטומאה. במה דברים אמורים באוכלין * אבל המשקין אחד משקה שנגע באב הטומאה (סו) או שנגע בראשון

ביאורי הלכה

טעם ודעת

קודש כולו טמא כדלהלן פי"ב ה"ב: (נד) שני לטומאה. ומטמא בין אוכלין בין משקין לקודש כדלהלן הלכה ו'. ודוקא קודש נטמא מתוכו אצל תרומה שנגעה בתוכו טהורה אף שהכלי היה שמור לקודש: (נה) לטומאה. היינו לקודש עצמו אצל אס (עא) נגע שם סלת או שמן ואח"כ הקדישן כשרים כיון דנשעת מגען היו חולין: ד' (נו) שהאוכלין. אפילו הם ראשון: (נז) והמשקין מטמאין. דכמשקין גזור טפי משום דעלולין לקבל טומאה ועי' ס"ק ס"ו: (נח) להודיע שטומאת כלים אלו מדבריהם כדי שלא ישרפו על טומאה זו תרומה וקדשים.

והיה סגי להו להיכר לחקן הכי לגבי תרומה. אף דנקדשים נטמא גזו כולו טמא: ה' (נט) ביארנו. עי' פ"ו הלכה י"ב: (ס) שהאוכלין והמשקין שנגעו באב מאבות הטומאות הרי הן ראשון. היינו דאפילו אס נגעו במת. ואע"פ שאדם וכלים הנוגעים במת נעשים אס מ"מ אוכלין ומשקין לעולם אינן נעשים אס הטומאה וע"כ אפילו נגעו במת נעשים ראשון. ויש מי שאומר (עב) שאס נגעו במת אע"פ שאינם נעשים אס לטמא אדם וכלים מ"מ למנין הרי הן כאב ומונין מהן עוד ראשון ושני אצל דעת שאר הראשונים כרצונו: (סא) אם נגע אוכל באדם או בכלי שנטמא מאב. וכן אס נגע באוכל שנטמא מאב אלא דבזה הוא דרבנן כדלעיל הלכה א': (סב) ואוכל שנגע בזה השני נעשה שלישי. היינו אס האוכל תרומה או קודש אצל חולין אינם נעשים שלישי ואס נגעו בשני טהורין. ומעשר שני כחולין: (סג) באוכל רביעי. היינו שנעשה עכשיו רביעי. ומיירי שהיה קודש דרק קודש נעשה רביעי. אצל אס היה תרומה וכ"ש חולין טהור: (סד) הרי זה נקרא רביעי. ולדעת רבנו אינו אלא מדרבנן כדלהלן פי"א ה"ד ס"ק כ"ח ע"ש: (סה) רביעי. והרביעי (עג) אינו עושה חמישי לעולם: (סו) או שנגע בראשון או שנגע בשני הרי אותו המשקה תחלה לטומאה וכו'. דגזרו בזה משום (עד) משקה שנגע באב הטומאה (עה) והיינו שכאשר יחזיקו את המים טמאין לא ידעו הרוחץ אס נטמאו בשך או בראשון ואס נטהר שלישי הנוגע בהן אמו לטהר משקין הנוגעין במשקין הבאים מחמת

שער הציון

(עא) חזו"א כלים שס וע"ע חזו"א טהרות סי' ב' סק"ב: (עב) רש"י פסחים י"ז א' וכמ"ש תוס' שם ודע דנראה דלפי דבריהם חזי כבינה אוכל שנגע במת וחזי כבינה ראשון יטטרפו לטמא כקל שבשניהם דהא דאין אב מטטרף לולד היינו רק מפני שחלוטין טובא וכמו שביאר בחזו"א טהרות סי' א' סק"י ע"ש [והיינו דשם אב הוא שם אחר מתולדה] אצל כה"ג דתרווייהו אינם מטמאים אדם וכלים תרווייהו בני חדא בקמא נינהו דאינם אלא כתולדה אף שמונין בו כאב למנין ומטטרפין לטמא כקל שבשניהם וכדלמרינן במעילה י"ז ב' ועיין בה"ל לעיל פ"א ה"א ד"ה מאבות: (עג) לשון רבנו לקמן פי"א ה"ד [והיינו חזן מפרה דמדרבנן אין מונין בה ולעולם ראשון עושה ראשון אפילו עד מאה כמו שהתבאר בפ"א מהלכות פרה אדומה]: (עד) שבת ט"ו ב' והיינו הגזירה דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה כמ"ש תוס' שם: (עה) חזו"א מכשירין סי' ה'

הלכות שאר אבות הטומאות פרק ז

קסג

או שנגע בשני (סז) * הרי אותו המשקה * תחילה לטומאה (סח) ומטמא את חברו

טעם ודעת

שרץ. והא דלא גזור על אוכלין (עו) משום דאינם עלולין לקבל טומאה שאינם מקבלים טומאה אלא ע"י הכשר ואפשר (עו) שאין התקלה בהן מנויה שאין ההכשר ידוע ויתלו הטהרה מפני שלא הוכשרו: (סז) הרי אותו המשקה תחילה לטומאה. ונקרא תחילה ולא ראשון (עח) מפני שדינו דין ראשון ואינו ראשון באמת: (סח) ומטמא את חברו וחברו את חברו אפילו הן מאה שהן מוגין משקין. וכל זה היינו משום דנפיק מינה חורבא שלא ידעו שהמשקה שני וכנ"ל וכמב (עט) בחז"ל דכל זה היינו דוקא לאחר שפירש המטמא אבל בשעה שהשרץ נוגע עדיין במשקה הראשון לא שייכא הגזירה וע"כ אם נגע שרץ בניזוק לא נטמא אלא מקום מגעו והטיפה הנוגעת בו הרי היא שני ושאר הניזוק טהור כיון דניזוק אינו חיבור וגם אין הטיפה השניה מטמאה חברתה. וכן (פ) אם נגע שרץ בשמן שע"ג יין כיון שהשמן והיין לא חשיבי

ביאורי הלכה

ה"א בבה"ל. והנה יל"ע עוד מהא דתנן בידים פ"ג מ"א המכניס ידיו לבית המטונג ידיו תחילות וכו'. והרי התם הידים נטמאו מאב, וע"כ נעשו ראשון ואמאי קרי לה תחילה. [ואף אי נימא דלעולם טומאת ידים היינו משום דלעולם חזרין להיות כספס ידים ואינו טומאה מהאב עצמו וכמו שז"ד בחז"ל. זה אפ"ל רק לרבנן דס"ל דלעולם אינן אלא שני אבל לר"ע דכמכניס לבית המטונג נעשה תחילה ע"כ היינו רק משום הגניעה באב עצמו]. ואולי להמבואר ברש"י תולין ל"ב ב' דמן הדין מכניס ידיו טהור אלא דהוא גזירה שמה יכניס רובו ע"י"ש ואולי לא תקון טומאה ממש מהבית אלא הוא גזירה מחודשת שטימא שמה יכנס ועדיין ז"ע: * הרי אותו המשקה תחילה לטומאה. הנה הא דמשקין נעשין ראשון אינו שכל משקה שהוא שלישי או שני נעשה תחילה וראיה לזה מדברי הר"ש פ"ג דטהרות מ"א דאוכלין שני שקראו ונעשו משקין נשארין שני ולא אמרינן דחזרין ונעשין ראשון. וע"כ דהתקנה היתה דבשעת קבלת הטומאה ה"ו ראשון. [אמנם יש לדחות דכיון דכל הטומאה אינה אלא משום שטומאה שבהן להיכן הלכה הו"ל שם טומאת אוכלין. וכמ"ש בחז"ל טב"י ס' ד' סק"ו דשיעורו דרביעית וכע"ז ברש"י דטהרות שם. וע"ז לא תקון דנעשה תחילה אלא אם יש לזה שם טומאת משקין]. וכן מוכח גם מעיקר התקנה דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה. והרי הפוסל אינו אלא שני הרי משקה חולין אינו נעשה שלישי. אלא ע"כ היינו דתקון דנעשה ראשון מיד. והנה בחז"ל מכשירין ס' ה' סק"י וכלים ס' כ"ט סק"ט כחב שעל מה שנגע במשקין בשעת הגניעה של השרץ כיון שלא שייך אחי לחלוטיו לא גזור. וכן מוכרח לכאורה במאירי שבת ה' ב' שכתב בשמן שלף ע"ג היין ונגע שרץ בשמן דהו"ל היין שני. וכע"ז הביא בספר זכר טוב ס' י' אות ט"ו מדברי התוס' הרא"ש שם. ועיין עוד מה שהבאנו בזה לקמן בבה"ל פ"א ה"ו. (וע"ע בשע"ל כאן אות פ"א). ויל"ע לאחר שיפרוש מה יהיה דינו כגון אם יפירש את המשקה השני בזמן הגניעה. והנה לפי"מ שהבאנו מד' הר"ש דמשכח"ל משקה שני ה"נ ישאר המשקה שני. (אמנם לפי רבנו והגר"א בטהרות שם אין מקור לד' הר"ש דאם היה שני נשאר שני ואי נימא דהם חולקין ע"ד הר"ש י"ל דלעולם חוזר השני ונעשה ראשון. ואף דעיקר התקנה היתה דהמשקה בשעת נגיעה נעשה ראשון. מ"מ הא מיהת נמי בכלל דכל משקה שני חוזר ונעשה ראשון וז"ע לד"ה). ובעיקר ד' החז"ל יש להעיר מתוספתא פרה פ"ה ויש שהוא אומר מטמאין לא טמאין ואם טמאתי כ"ד קערה שהיא מלאה משקין טהורין ואחוריה טמאין ונתונה ע"ג טבלה וכבר של תרומה ע"ג הטבלה לפי משקין מתוכה ונגעו מאחוריה נטמאו וטימא את הטבלה וחזרה הטבלה וטימאה את הככר. דאף דאחורי הכלי עצמו לא טמא את הככר מ"מ המשקין שנטמאו ממנו מטמאין את הטבלה לטמא אוכלין. ולכא"ה המגע בטבלה הוא באותו הזמן שהמים נוגעין באחורי הכלי. ולדעת החז"ל בבה"ל ל"כא לד"ה דמטמא משקין להיות תחילה. ויש ליישב: * תחילה לטומאה ומטמא את חברו וכו'. בראב"ה ס' תפקצ"א כ' ו"ל הא דאמרינן כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה היינו דוקא לענין תרומה משום גזירת משקין דוב וזה דאמרינן בפ"ק דשבת והתם קמי ואלו פוסלין את התרומה וכו' עד וכלי שנטמא במשקין משמע דחולין לא עכ"ל. ובס' אבני המקום הק' דהא תנן בטהרות פ"ב מ"ד השני בחולין פוסל משקה חולין והיינו ההילכתא דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה. [ואולי ס"ל דשאני שני משאר פוסלי תרומה דשני הוא טומאה גמורה בחולין]. ועוד חימה דהא מיניה וביה התם בבה"ל דאלו דברים שהביא הראב"ה גופיה דטמאין משקין שאחורי הכוס וכו' מבואר דגם חולין נטמאין. וכן הדבר פשוט בדברי רבנו כאן ובכל הראשונים. וע"כ כיוצא רק דמשקי החולין אינן מטמאין חולין אלא דנעשים ראשון לענין שאם יגעו בתרומה יהיו טמאין (ע' ח' הגר"א נדה ו' א' ד"ה כיסוד ובחז"ל כלים ס' כ"ט סק"ג וטהרות ס' ב' סק"א). אמנם בברכות שם אמרינן דיחזרו ויטמאו את הידים וז"ל ידיים נמי היינו לענין לטמא תרומה ועדיין ד' הראב"ה ז"ע רב:

שער הציון

סק"י: (עו) רש"י שבת שם: (עו) חז"ל שם: (עח) רבנו בהקדמה לפיה"מ וע' בה"ל: (עט) מכשירין ס' ה' סק"י וכ"כ בכלים ס' כ"ט סק"י וכ"מ מהמאירי ותוס' הרא"ש דלהלן: (פ) מאירי שבת ה' ב' וכע"ז בתוס' הרא"ש שם וע' ספר זכר טוב ס' י' אות ט"ו. ועיין עוד בבה"ל ד"ה הרי מה שכתבנו בד' החז"ל:

(סט) וחבירו את חבירו אפילו הן מאה שאין מונין במשקין. כיצד יין שנגע באב הטומאה או בראשון או בשני הרי יין זה כראשון לטומאה. וכן אם נגע יין זה בשמן ושמן בחלב וחלב בדבש ודבש במים ומים ביין אחר וכן עד לעולם כולן ראשון לטומאה וכאילו כל אחד מהן נטמא באב תחלה (ע) וכולן (עא) מטמאין את הכלים. וכן כלי שנטמאו אחוריו במשקין ונגעו משקין אחרים באחורי הכלים הטמאין אפילו היו משקין חולין נעשו המשקין האחרים תחלה לטומאה ומטמאין כלים אחרים (עב) ועושים אותן שניים (עג) ואין צריך לומר שהן מטמאין אוכלין ומשקין אחרים: ו אחורי הכלי שנטמאו במשקין ונגעו אוכלין באחורי הכלי הטמא אפילו אוכלי תרומה הרי הן טהורין (עד) שהכלי שנטמאו אחוריו בלבד (עה) אינו מטמא את האוכלין אלא לקדש בלבד שהכלי שנטמאו אחוריו (עו) הרי זה מטמא כולו לקודש (עז) כמו שביארנו (עח) ולפיכך מטמא אוכל הקודש:

טעם ודעת

לא טמאנוי ואתה טמאתי: ו (עד) שהכלי שנטמאו אחוריו בלבד אינו מטמא את האוכלין. דלא גזרו על הגב אלא (פד) טומאה קלה מדרבנן לענין משקין: (עה) אינו מטמא את האוכלין. ויש שהוא אומר מטמאין לא טמאנוי ואתה טמאתי (פה) כיצד קערה שהיא מלאה משקין טהורין ואחוריה טמאין ונתונה ע"ג טבלה וכבר של תרומה ע"ג הטבלה נפו משקין מתוכה ונגעו מאחוריה נטמאו וטימא את הטבלה וחזרה הטבלה וטימאה את הככר. דאף דאחורי הכלי עצמו לא טימא את הככר מ"מ המשקין שנטמאו ממנו מטמאין את הכלי לטמא אוכלין ואז"ל שהמשקין עצמן כיון שהן תחילה הרי הן מטמאין אוכלין: (עו) הרי זה מטמא כולו לקודש. היינו שהכלי נעשה שני לקודש כדלעיל ה"ג: (עז) כמו שביארנו. כהלכה ג': (עח) ולפיכך מטמא אוכל הקודש. היינו הקודש עצמו אצל לא חולין אע"פ שאח"כ הקדוש וכל הפרטים נתבארו כה"ל ג'.

כחדא הו"ל השמן תחילה והיין שני. אבל מדברי (פא) הגר"א ועוד ראשונים מבוחר דגם כהאי גוונא הכל נעשה ראשון: (סט) וחברו את חברו וכו'. ולפי"ז (פב) אין משקה שניות לעולם. ולדעת הר"ש (פג) משכח"ל באוכל קרוש שהיה שני וחזר ונימוח דלא ילא מידי טומאתו והרי הוא שני. ועיין עוד בכה"ל: (ע) וכולן מטמאין את הכלים. ואין צריך לומר שמטמאין את האוכלין: (עא) מטמאין את הכלים. קמ"ל דאפילו לדעת רבנו לעיל הלכה ב' דרק טומאה הבאה מאב מטמאה כלים הכא הכל נקרא בא מחמת אב ואפילו הן מאה משקין: (עב) ועושים אותן שני. וכלים אלו פוסלין גם אוכלי תרומה כיון שטומאתן מתוכן. אף דהכלי שאינו מטמא אלא אחוריו אינו מטמא אוכלין: (עג) ואין צריך לומר שהן מטמאין אוכלין ומשקין אחרים. אף דאחורי הכלי עצמו אינו מטמא אוכלין כדלעיל הל' ו' מ"מ המשקה שנטמא ממנו מטמא אוכלין הרי זה אומר מטמאין

שער הציון

(פא) דהא החזו"א בא ליישב קושיית הגר"א בהא דפ"ח דטהרות דניזוק אינו חיבור דמ"מ מטמא כל טיפה את סברתה וחי' דמיירי בטבוי". אמנם רבנו בפיה"מ פ"י דמיירי בשרן. ולכאורה ע"כ ז"ל כמ"ש החזו"א. [והנה החזו"א הקשה ע"ד הגר"א מהא דנדה י"ז א' גבי שלג והרי שלג לא משכח"ל דטבוי"י יפסלנו. וחולין ע"ט תרומה אין טבוי"י פוסלי לדעת תוס' נדה ו' א'. אמנם למה שנתבאר לקמן פ"א ס"ק פ"ז ובכה"ל שם דנחולין ע"ט הקדש טבוי"י פוסל אפילו לדעת תוס' א"ש]. עוד נראה להוכיח מדברי תוס' ע"ז ס' א' ד"ה מזידים שכתבו דכל החצית נעשית ראשון דהכל נגע באותו הטיפה עי"ש. ומבואר דאפילו מה שהיה בזמן הנגיעה הראשונה נעשה ראשון: (פב) רבנו לקמן פ"י ה"ג: (פג) טהרות פ"א מ"א ועיין להלן פ"י בשעה"ל אות נ"ג ד"ל דגם לדעת הר"ש אינו אלא טומאת אוכלין: (פד) ל' רש"י נדה ו' ב' ועיין חזו"א כלים ס"י כ"ט סק"ג: (פה) תוספתא פרה פ"ח ה"א הובא בר"ש פ"ח פרה מ"ז וע"י כה"ל: